

1527

התקשרות

מצורף גם
לשבועון
כפר חב"ד

jem 6619 / freidin levi

חלוקת דולרים ל'טנקיסטים' בסיום ההתוועדות, י"ב סיוון תשמ"ז

לשנה טובה בלימוד החסידות ובדרכי החסידות תכתבו ותחתמו!

**מה היה לפני שהתגלתה תורת החסידות?
מכתב מבואר**

**חידוש של השגחה פרטית
שיעור בלקוטי שיחות**

**מה עשה אדמו"ר הזקן בכספי הנדוניה שלו?
התוועדות עם הרבי**

חב"ד | צעירי
אגודת
חב"ד | כל הלכך לכלי אחד

ה נושא המרכזי של הגיליון הוא כמובן "ראש השנה לחסידות", י"ט כסלו, שיחול השנה בשבת קודש.

במדור ההתוועדות, הבאנו מדברי הרבי על דרכו של אדמו"ר הזקן בויתור עצמי למען יהודים אחרים גם בגשמיות וגם ברוחניות. במדור המכתבים הבאנו מכתב של הרבי על החובה לתפוס את ההזדמנות ללמוד חסידות. השיעור בלקוטי שיחות עוסק בחידושו הגדול של הבעל שם בנושא ההשגחה הפרטית.

בי"ט כסלו תש"ל, שחל אותה שנה בשבת קודש, הרבי דיבר בהתוועדות על הקשר בין י"ט כסלו לשבת. הרבי הסביר שבאופנים מסוימים, יש אפילו חובה ומצוות לעשות מלאכה בשבת - כמו הקרבת הקורבנות בבית המקדש.

וכך אמר הרבי: "זהו גם המענה לאלו שמתאוננים שאינם יכולים לעסוק בהפצת החסידות, כיון שאצלם יש עדיין כמה עניינים הדורשים תיקון. והמענה על זה - שאין להתפעל מזה, ואדרבה, ההרחבה והלהט שיש בו מצד נפשו הבהמית, עליו לנצל לקדושה להפיץ את המעיינות של תורת החסידות. וכאשר משתמשים בכוחות של נפש הבהמית להפצת החסידות, אזי מתבררים גם הכוחות של נפש הבהמית ומתעלים לקדושה".

לתשומת לב הקוראים, נציין כי לקראת חג החנוכה שיתחיל השבוע, הבאנו כבר השבוע במדור "לוח חב"ד" את הלכות ומנהגי חנוכה.

גוט שבת, גוט יום טוב!

03 ואהבת לרעך כמוך" הייתה דרך חייו של אדמו"ר הזקן. כבר את כספי הנדוניה שלו הוא העניק לאחרים, הלווה להם כספים וקנה עבורם ציוד ומכונות חקלאיות כדי שיוכלו למצוא לעצמם מקור מחיה ופרנסה. וגם בעניינים הרוחניים, הוא לקח על עצמו התחייבות ואחריות גדולה בכתיבת השולחן-ערוך וספר התניא. מה אנחנו צריכים ללמוד מכך? • **התוועדות עם הרבי**

04 כולנו מאמינים שהשם מנהיג את העולם ומשגיח עליו, השאלה היא עד לאיזו רזולוציה. האם השם אכן "יורד" להתעסק בשאלה איזה צבע עיניים יהיה לכל תינוק שנולד, או לכוון כל תנועה של עלה שמתגלגל ברוח? שאלת ההשגחה האלוקית היא אחת משאלות היסוד באמונה היהודית, וכאן החסידות נותנת לנו נקודת מבט לראות את העולם בצורה אחרת לחלוטין. • **שיעור בלקוטי שיחות**

12 הנער הירושלמי חיפש את דרכו בעבודת השם, ושלח לרבי מכתב עם שאלות כלפי תורת החסידות, ללא ידיעת הוריו. במכתב התשובה הרבי ענה על שאלותיו, אך למרבה ההפתעה - התייחס לשאלה נוספת על החסידות, שכלל לא נשאלה על ידי הנער. אך מהר מאוד התברר מה חזה הרבי בתשובתו המופלאה. • **מכתב מבורא**

עת לדעת – 13 • לוח חב"ד – 16
 • שניים מקרא ואחד תרגום – 20
 • זמנים ושיעורי השבוע – 32

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
 יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב
 עורך: שלום בלוי

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 1122 כפר חב"ד

6084000 • ISSN 7474-0793 • גיליון 1527

לתגובות, הערות וחומרים לפרסום: HitkashrutEdit@gmail.com

התמונות מפורסמות באדיבות חברת JEM ותודתנו נתונה להם

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד
 לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי
 מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
 זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

”להפיץ את תורת אדמו”ר הזקן בכל מקום”

(מהתוועדות י”ט כסלו תשכ”ט)

אצל רבינו הזקן היה היסוד בחיי הנישואין בנוגע לממונו ונכסיו, שלא יאמרו לו דעה מה לעשות עם כספי הנדוניה, אלא יוכל לעשות בהם כרצונו. וכיון ש[המחותנים] היו חפצים בשידוך, הסכימו גם לתנאי זה.

מה עשה רבינו הזקן בכספי הנדוניה? נטל את כל הסכום שקיבל, והשתמש בו לאפשר ליהודים להתפרנס ממלאכה שעושה פירות, על ידי זה שנתן להם [את] הכסף, חלק במתנה וחלק בהלוואה, ורכש עבורם מכונות שונות וכלי אומנות הדרושים לכך שכל אחד יוכל להסתדר ולהתבסס במלאכה המפרנסת את בעליה.

ועל דרך זה [באופן דומה נהג אדמו”ר הזקן] בכמה וכמה פרטים נוספים בחייו.

[ו]כשם שהיה אצלו העניין של ”ואהבת לרעך כמוך” בנוגע לעניינים גשמיים, כמו כן היה אצלו העניין של ”ואהבת לרעך כמוך” בנוגע לעניינים רוחניים.

ולדוגמה: חיבור השולחן-ערוך. כידוע, שרבינו הזקן הוא זה שבו בחר הרב המגיד [רבו] - המגיד ממזריטש] ללקט ולקבץ מכל השקלא וטריא [הדיונים והמחלוקות] של הראשונים והאחרונים את כל הדינים למעשה בפועל. וכידוע הסיפור, שרבינו הזקן הביע [את] דאגתו מגודל האחזיות שבדבר, ואף על פי כן כתב ו”בנה” את השולחן-ערוך, כפי שנקרא בכל המדינות בשם: ”שולחן ערוך הרב” - שממנו הוראה לכל אחד ואחת מישראל בחיי היום-יום.

ועל דרך זה בנוגע לענייני פנימיות התורה: חיבור ספר התניא. והרי גם ענין זה שייך לכל בני ישראל. שזהו גם מה שספר התניא נקרא בשם ”ספר של בינונים”, כי ”מידת הבינוני היא מידת כל אדם ואחריה כל אדם ימשוך” (כפי שמסביר רבינו הזקן בתניא).

כיוון שרבינו הזקן היה רועה נאמן וגם עתה הוא רועה נאמן, הרי בוודאי שאצל כל ההולך בעקבותיו - שבזה נכלל ”כל אשר בשם ישראל יכונה” [כל יהודי באשר הוא], כפי שרצה רבינו הזקן, שהשיטה שלו תהיה שייכת ונוגעת לכל אחד ואחד מישראל בכל קצוי תבל - צריך להיות ”שמץ מנהו” [לפחות במידה מסוימת] מאורח חייו של בעל השיטה.

וכל הרוצה - יכול לקחת ולנצל זאת, ולקחת מזה אור וחיות בעבודתו הפרטית. כיון שזהו בדוגמת ”ננס” שיש לו עסק עם ”ענק”, שאז יכול לפעול גדולות ונצורות.

וה”בכך” למעשה בפועל [שכל אחד יכול וצריך ליישם הוא] להפיץ את תורת בעל הגאולה [אדמו”ר הזקן] בכל מקום שידו מגעת. וזה יהיה הכנה והקדמה קרובה לפעול את קיום הייעוד ”מְלָאָה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים”, בקרוב ממש, בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו.

הגיד האסור

החלק הדרמטי בפרשת וישלח עוסק במפגש בין האחים יעקב ועשיו, שנפרדו עשרים שנה לפני כן, כשיעקב נמלט מפני אחיו שרצה להרוג אותו. אנו עוקבים במתח אחרי יעקב שנערך למפגש מתוך חשש גדול לגורלו ולגורל משפחתו, ונושמים לרווחה כשליבו של עשיו מתרכך והוא משלים עם יעקב. בלילה שלפני המפגש המתח מגיע לשיאו, ויעקב מנסה להימלט מהמפגש המתוכנן. הוא מבריח את נשיו ואת בניו לצד השני של הנחל, אך מאבק מסתורי מעכב אותו ומטרפד למעשה את ניסיון הבריחה¹. וכך מספרת התורה²:

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר. וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו... ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל והוא צלע על ירכו.

מי האיש ומדוע נאבק עם יעקב, לא מגלה לנו התורה. אנו מבינים שהמאבק קשה והוא מסתיים בכך שהמתאבק המסתורי נוקע את כף הירך של יעקב והוא נותר צולע. כמה פסוקים אחר כך מתברר לנו שהמתאבק איננו אדם אלא מלאך המייצג את עשיו, שהגיע משמים כדי להילחם עם יעקב.

וכאן מגיע פסוק מפתיע במיוחד. התורה 'עוצרת' את הסיפור ומדלגת יותר ממאתיים וחמישים שנה קדימה, עד מתן תורה (המאבק התרחש בערך בשנת 2206 לבריאת העולם, ומתן תורה בשנת 2448)³:

על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד היום הזה כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה.

התורה מספרת לנו שהשם עתיד לצוות את עם ישראל לאכול את "גיד הנשה" - הגיד בבהמה שנמצא באזור בגוף שבו נפצע יעקב.

עד לפני שנים לא רבות, הייתה מצוות גיד הנשה חלק מהווי החיים. בכל אירוע בו שחטו כבש, לאחר השחיטה היה קוראים למומחה מיוחד שיזהה את הגיד האסור ויסיר אותו, ורק לאחר מכן היו מתחילים להכין את הבשר לאכילה. גם כיום, כשאנו קונים בשר באטליז, תעודת הכשרות מעידה על כך שאדם מומחה (מְנַקֵּר) זיהה את גיד הנשה והוציא את כולו מירך הבהמה מיד לאחר השחיטה.

הפסוק הזה ממש יוצא דופן. ראשית, התורה מספרת על התרחשות היסטורית כסיבה לאחד מאיסורי התורה, שזוהו דבר ייחודי וחריג. מעבר לזה, היא 'גוזרת' את הציווי הזה מהמקום

1. ראה רשב"ם ועוד מפרשים על הפסוקים.
2. בראשית, לב, כה-לב.
3. שם, פסוק לג.

בלקוטי שיחור

השגחה פרטית

כולנו מאמינים שהשם מנהיג את העולם ומשגיח עליו, השאלה היא עד לאיזו רזולוציה. האם השם אכן 'יורד' להתעסק בשאלה איזה צבע עיניים יהיה לכל תינוק שנולד, או לכוון כל תנועה של עלה שמתגלגל ברוח?

שאלת ההשגחה האלוקית היא אחת משאלות היסוד באמונה היהודית, וכאן החסידות נותנת לנו נקודת מבט לראות את העולם בצורה אחרת לחלוטין.

השיחה המלאה – בלקוטי שיחות חלק ל, שיחה ראשונה לפרשת וישלח.

עריכה:
הרב דויד אולידורט
הרב ישראל אריה ליב רבינוביץ

שבו הוא אמור להופיע לכאורה, בחומש שמות שם מסופר על מתן תורה, ו'מדביקה' אותו כאן, מיד אחרי סיפור המאבק עם המלאך. וכל זה ממחיש לנו שאיסור אכילת גיד הנשה הוא סמל לנס המאבק של יעקב במלאך.

מה כל כך סמלי במאבק הזה, שמצדיק זיכרון של איסור מיוחד לדורות? כך כתוב בספר 'החינוך': "משורשי מצוה זו, כדי שתהיה רמז לישראל שאף על פי שישבלו צרות רבות בגלויות מיד העמים ומיד בני עשו, שיהיו בטוחים שלא יאבדו אלא לעולם יעמוד זרעם ושמם, ויבוא להם גואל ויגאלם מיד צר... ורמז זה הוא לפי שאותו מלאך שנלחם עם יעקב אבינו, שבא בקבלה שהיה שרו של עשו, רצה לעקרו ליעקב מן העולם הוא זורעו ולא יכול לו. וציערו בנגיעת הירך, וכן זרע עשו מצער לזרע יעקב, ולבסוף תהיה להם ישועה מהם".

המאבק של יעקב במלאך של עשו לא היה קרב נקודתי שהפריע ליעקב בדרך. זו הייתה התרחשות עם משמעות גורלית, שהשפיעה על ההיסטוריה של עם ישראל במשך אלפי שנים. שרו של עשו מסמל את העמים שעומדים לרדוף ולכלות אותנו, בכל דור ודור, עד לגאולה השלמה. הניצחון של יעקב על המלאך מסמל שעם ישראל ישרוד את כל התלאות הללו. אמנם הוא יהיה 'צולע', הוא יהווה טרגדיות קשות מנשוא שיתירו בו צלקות, אך לעולם לא ייכחד. נס ההצלה של יעקב אומר לנו ש"עם ישראל חי" לנצח.

במילים אחרות: איסור גיד הנשה הוא זיכרון תמידי לכך שהשם לא מפסיק להשגיח על עם ישראל, ולמרות שרבים עומדים עלינו לכלותנו, פעם אחר פעם הקדוש ברוך הוא מצילנו מידם. גם בזמננו, כמובן, זו תזכורת להשגחה האלוקית המופלאה שמלווה אותנו לאורך כל ההיסטוריה.

איזה זיכרון זה?

אלא שכאשר חושבים על התקרית עם יעקב שהסתיימה בנס, ולוקחים בחשבון את המשמעות ההיסטורית שיש למפגש הזה, כפי שראינו, מתעוררת שאלה על סוג המצווה שנבחרה להנציח את הנס הזה:

כשעושים "זכר" למאורע או ענין מסוים, צריך להיות המזכיר דומה לעניין הנזכר

- כמו זכר ליציאת מצרים בחג הפסח, שהוא על ידי שעושים "כל מעשה לילה זה דרך חירות"; זכר למעשה בראשית בשבת, על ידי השביתה ממלאכה.

מדוע, אם כן, הזכר לדבר יסודי וכללי כזה - הצלת יעקב, שהיא רמז על הצלת כלל ישראל מיד בני עשו - הוא רק באיסור פרטי של גיד הנשה? שהוא רק פרט אחד של המאורע?

ויתרה מזו: האיסור מצומצם באופנו ופרטיו בהתאם לפרטי המאורע דנגיעת כף ירך יעקב, אף שאין בפרטים אלה חשיבות, לכאורה, בכללות המאורע וההצלה.

ואין זה "זכר" מתאים לכללות ההצלה!

כשמנציחים אירוע או דמות, מובן מאליה שיוצרים להם זיכרון שיבטא את המסר, הרגש או הרעיון הכי חזקים והכי מרכזיים שלהם. גם במצוות שהן "זכר" לאירוע היסטורי, יש בהן זיכרון סמלי משמעותי לאירוע שהן מנציחות.

לדוגמה: ליל הסדר. אי אפשר לערוך את ליל הסדר בלי להיזכר ביציאת מצרים. אנחנו יושבים כבני מלכים כדי להשרות את תחושת החירות של היציאה ממצרים, אנחנו אוכלים מצות שאותן אכלו יוצאי מצרים בפעם הראשונה, וגם שותים יין שמזכיר שוב את החירות שזכינו לה בנס. כשהבן שואל מה נשתנה, קל מאד להסביר לו שאנחנו מציינים זיכרון לאירוע ההיסטורי של יציאת מצרים.

דוגמה נוספת היא השבת. כשמגיע היום השביעי ואנו מכבים את הטלפונים ונועלים את החנויות, אנחנו נזכרים באופן טבעי ומוחשי במנוחה של השם, שאחרי בריאת העולם שבת ממלאכה ביום השביעי. האופי של הזיכרון

א. ל' אדה"ז שו"ע או"ח סתע"ב סוס"ו.

ב. משא"כ לפי הטעם שבחוקוני עה"פ (וכ"ה בתום' דעת זקנים ועוד מפרשים) - "שיש לקנוס ולענוש בני" מאכילת גיד הנשה שהניחו אביהם הולך יחיד, או דכיון "שההוק יעקב בגיד הנשה קבלו עליהם בניו... שלא יאכלו ממנו" - שלפ"ז נוגע מקום ההיזק. וראה ע"ד הקבלה והחסידות - סהמ"צ להצ"צ מצות גיד הנשה (וש"ג). ועוד.

ג. ועוד: גיד הנשה הוא מקום ההיזק היפה ההצלה (אף ש"ל שבא להדגיש שההיזק הי" רק בזה (ראה ספורנו, אברבנאל ועוד), או שלמרות ההיזק ניצל, או שנרפא גם מנוק (ה). ואכ"מ.

ד. ולהעיר מושאלה עד"ז בנוגע לחנוכה (הממשמש ובא), שהי"ט נקבע על נס הפך (שבת כב, א) וברש"י (שם) - דלאכאורה, "עיקר הנס הי' בנצחון המלחמה רבים ביד מעטים כו' איך עשו מן הטפל עיקר" (שערי אורה לאדמו"ר האמצעי כב, א. ועוד). וראה פר"ח או"ח סתר"ע.

מתאים לחלוטין למה שהוא מנציח.

אבל כשניגשים להוציא מבהמה את גיד הנשה, לא ניכר כאן שום אלמנט של הצלה או של ניצחון במאבק כלשהו. גם מי שינסה לחפש את הסיבה לכך שאנו נמנעים מלאכול את גיד הנשה, יקבל תשובה שלכאורה לא תעביר לו את המסר הנכון. ההסבר יהיה שלפני אלפי שנים מלאך פגע ביעקב אבינו בכף הירך, ולא באצבע או באוזן... לכאורה זהו רק פרט בסיפור, שלא מזכיר בצורה מובהקת את האירוע ואת המשמעות הגדולה שלו.

האם לא היה נכון יותר להנציח את הסיפור במשהו סמלי יותר שיזכיר לנו את עצם הנס הגדול - ההצלה של יעקב, ובמובן הרחב יותר: את סוד השרידות של העם היהודי מול כל האובים שלו?

נניח את השאלה הזו בצד כרגע. לפני שנשוב אליה, נתעמק במשמעות הגדולה של המאבק בין יעקב למלאך: העובדה שהשם משגיח ושומר על עם ישראל לאורך כל ההיסטוריה.

השגחה פרטית

במשך כל הדורות עסקו גדולי ההוגים של עם ישראל בסוגיית ה'השגחה' - כלומר, עד כמה הקדוש ברוך הוא מנהל בצורה שוטפת את העולם ואת מה שקורה בו.

הפילוסופים וההוגים הגויים, גם אלו שהאמינו בקיומו של בורא העולם, טענו שמאחר שבורא העולם הוא אינסופי ונשגב, זוהי פחיתות עבורו להתעניין בעולם. האמונה היהודית, לעומת זאת, היא שהשם נוכח גם כאן בעולם שלנו, מתעניין במעשים שאנחנו עושים ומעוניין שנתנהג בצורה מסוימת ולא אחרת. זה מה שנקרא "השגחה" - הקדוש ברוך הוא לא 'ברא ושכח', חלילה, אלא הוא משגיח על כל מה שקורה.

אבל כאן התעוררה השאלה עד כמה, מה גבול ה'השגחה'. רבים מגדולי ישראל הראשונים - כמו הרמב"ם⁵ והרמב"ן⁶ - סברו שההשגחה האלוקית היא 'כללית' בלבד ולא ברמה 'פרטית'. הם הסכימו בוודאי עם העיקרון הכללי שהשם מנהל את העולם בעצמו, אבל טענו שהכוונה היא 'לדברים הגדולים', ובעיקר למה שקורה עם בני האדם, אך לא שהשם משגיח על כל חלק בבריאה ברמה הפרטנית.

נפרט את התפיסה הזו יותר:

על בעלי חיים ההשגחה היא 'מלמעלה', ברמה כללית בלבד. למשל, נניח שהשם רוצה שזן מסוים של נחשים שחי ביערות האמזונס לא ייכחד מהעולם. לשם כך הוא דואג שביעור יהיו מספיק יונקים אותם הנחשים יוכלו לאכול ושמזג האוויר יתאים לכך שביצי הנחש יתפתחו ויבקעו כמו שצריך. אבל לא אכפת להשם איזה נחש בדיוק ישרוד ויתרבה, בטח לא מה יעבור עליו בדרך, האם הוא יחנוק ויאכל ארנבת או שהוא יתפוס פגר של עכבר.

על המין האנושי ההשגחה פרטנית יותר, כי כאן השם מתייחס לכל אדם גם כפרט. עובדה: הוא מחשיב את המעשים של כל אחד ומתגמל אותו בשכר או בעונש לפי מעשיו. ובכל זאת, זה לא שהשם דואג לכל פרט וכל פעולה כזו או אחרת מכוונת מלמעלה.

החריג היחיד הוא עם ישראל. על כל יהודי הקדוש ברוך הוא משגיח בצורה 'פרטית' - כל רגע וכל אירוע שהוא עובר בחיים, הכול מתוזמן ומנוהל מלמעלה עד לרמת הפרטים הכי קטנים.

ואז, לפני כשלוש מאות שנה, הפציע אורו של הבעל שם טוב. ואחד החידושים בתפיסת העולם היהודית שהוא חידש הייתה תפיסת ה"השגחה הפרטית" על העולם כולו.⁷

נקרא את הדברים בלשונו של הרבי:

ידוע פירוש וחידוש מורנו הבעל שם טוב⁸ בעניין השגחת הקדוש ברוך הוא על עולמו, שיש השגחה פרטית לא רק על מין המדבר, אלא על כל הברואים - גם חי צומח ודומם.

דכמה מחכמי ישראל עד הבעל שם טוב סברו אשר השגחה פרטית היא רק על כל אחד ואחד ממין המדבר, ואילו בחי צומח ודומם יש רק השגחה כללית על המין. והבעל שם טוב פירש וחידש דגם פרטי (המאורעות של) דומם צומח וחי הם על

7. ליתר הרחבה בדת גדולי ישראל בעניין השגחה פרטית ותיוכם עם המקורות, ראו בקונטרס "השגחה פרטית" שכתב הרבי (נדפס בלקוטי שיחות, כרך ח, עמוד 277 ואילך).

ה. (ראה כתר שם טוב בהוספות (הוצאת קה"ת) סקי"ט ואילך. ושי"נ. וראה גם רשימה "השגחה פרטית" (לקו"ש ח"ח ע' 277 ואילך. ושי"נ).

ו. ראה רשימה הנ"ל (ע' 278 ואילך). ושי"נ.

5. מורה נבוכים, ג, יז.
6. בפירושו לאיוב, לה, יא (עוד).

פי השגחתו יתברך.

הבעל שם טוב חידש את התפיסה והאמונה שהשם משגיח על כל פרט בעולמו ומתעניין בו בהשגחה פרטית, לא רק על האנשים אלא על כל דבר הכי קטן שקורה בעולם. אפילו על ה"דומם" - חפצים, כבישים ומכונות, טלפונים, גלים ועצים. המזוודות בבטן המטוס מסודרות בדיוק כפי שהשם מתכנן אותן, אף אחד אינו מפספס רכבת סתם כך וכל אבטיח או מלפפון יגיעו למקום שאליו הם מיועדים מלמעלה.

כך אומר הבעל שם טוב⁸: "כל פרטי תנועות הנבראים למיניהם היא בהשגחה פרטית מהבורא יתברך... ועל דרך דוגמא, הנה תנועת אחד הדשאים הצומח בעמקי יער או באחד ההרים הגבוהים או בעמקים היותר עמוקים אשר לא עבר שם איש... תנועת הדשא ההוא לימינו ולשמאלו לפניו ולאחור בכל משך ימי חייו הוא על פי השגחה פרטית, אשר הוא יתברך גזר אומר אשר דשא פרטי זה חיו יחיה חדשים ימים ושעות קצובות, ובמשך זה יסוב ויכוף [-] יתגלגל, יסתובב ויתכופף] לימינו ושמאלו לפניו ולאחוריו במספר כזה וכזה".

היום זה מובן לנו מאליו, כי התפיסה הזו הלכה והתפשטה והתקבלה אצל כל יהודי מאמין. אך בזמנו זה היה חידוש תפיסתי עצום, לטעון שהשם משגיח ב"השגחה פרטית" על כל תנועה וכל פרט הכי קטן בעולם, כולל מה שנראה חסר משמעות למהלך הכללי של ההיסטוריה⁹.

ביום קיצי אחד הלכו חסידים בדרך עם רבם ועסקו בדברי תורה. תוך כדי הליכתם, נשבה רוח קלה והשירה עלה קטן מהעץ.

אמר הרבי לחסידיו: "דעו לכם, בורא העולם הגדול והנורא הורה למלאך הממונה על הרוח לומר לה לנשוב, כדי לגרום לענף

8. כתר שם טוב, הוספות, סימן קעט.

9. חידושו של הבעל שם טוב מבוסס על מקורות קדומים, על פסוקים, משניות וסוגיות בתלמוד.

אחד המקורות לנושא ה"השגחה הפרטית" הוא מסיפור הגמרא על האמורא רבי יוחנן, שכאשר היה רואה 'שלדגים', עופות העפים מעל הים ומדי פעם צוללים וצדים דגים מתוכו, היה אומר על כך שהשם שופט ודן גם את הדגים שבתוך הים, והוא קובע בדיוק איזה דג יעלה ה'שלדג' בחכתו-מקורו, ואיזה דג יישאר בחיים. אדמו"ר הזקן הציג את הגמרא הזו כראיה מהמקורות לשיטת ההשגחה הפרטית של הבעל שם טוב: הנה מפורש שהשם משגיח ומתעניין גם על פרטי חייהם של הדגים שבים והעופות בשמים.

לרעוד ולעלה לנחות על הארץ".

תמהו התלמידים: "לשם מה כל זה?", והרבי הורה: "הרימו את העלה, וראו מה מתחבא תחתיו!".

הייתה שם תולעת קטנטנה שהתייסרה מהחום הנורא, והעלה שנפל בדיוק עליה סיפק לה צל שהקל עליה.

לכל פרט יש משמעות

כשמתעמקים ברעיון הגדול הזה של הבעל שם טוב, מבינים שהוא לא מסתכם בזה שהשם משגיח בצורה פרטנית על כל פרט בבריאה, אלא יש כאן תפיסה עמוקה עוד יותר:

וגדר השגחה פרטית זו ביאר הבעל שם טוב¹⁰:

"לא זו בלבד שכל פרטי תנועות הנבראים למיניהם היא בהשגחה פרטית מהבורא יתברך", אלא ש"תנועה פרטית דנברא פרטי, הרי יש לו יחס כללי לכללות כוונת הבריאה. דגם תנועה אחת של דשא פרטי משלים הכונה העליונה בעניין הבריאה!"

גם אחרי שאנו מבינים שהשם מנהל את כל העולם עד לפרטי פרטים, אפשר להסתכל על העולם כמו על יריד אוכל עם דוכנים רבים או פארק שעשועים עם מתקנים רבים. כל דוכן ביריד וכל מתקן בפארק מושגחים, לכל אחד כזה יש מפעיל צמוד שמתפעל אותו - אבל אין קשר בין הדוכנים. הברגים שמחזיקים את מתקן הבנג'י לא קשורים לסוכריות שנמכרות בקיוסק. כך גם ניתן להסתכל על העולם: השם משגיח על הזוחלים במדבר סהרה ועל הקרחונים באנטרקטיקה, אבל אין כל קשר בין מה שקורה שם למה שקורה כאן. אך הבעל שם טוב מציג את העולם כולו, על כל פרטיו ופרטי פרטיו הרבים מספור, כמכונה אחת שעובדת עם המון חלקים שמתחברים יחד - וכל פעולה חשובה כדי להשיג את המטרה הכללית של הבריאה כולה.

נמחיש לעצמנו את העניין. מצמוץ של תרנגול וודו שחי במכלאה במינסוטה לא קורה 'סתם ככה'. יש לו משמעות, אולי קטנטנה אבל קיימת, ביחס לצורה שבה השם רוצה לראות את העולם.

10. כתר שם טוב שם סקי"ט. וש"נ.

שלו כדי ליצור את הבית הזה עם הייחודיות שלו. נניח שאחת הספות בסלון התבלתה, נקרעה ונזרקה. אם נשאל את הגבר מה חסר כעת בבית, הוא בטח יאמר "חסרה ספה אחת". המטבח וחדרי השינה מתפקדים כרגיל, מה שחסר זה מקום לקרוא בו עיתון. אך בעיניה של האישה, הבית הוא כבר לא אותו בית. משהו כאן לא מתפקד. התמונה כבר לא אותה תמונה, התאורה כבר לא מתאימה וגם במטבח משהו חסר. כשהיא הולכת לקנות ספה, היא לא רק משלימה פונקציה מסוימת. היא לא רוכשת 'פינת רביצה'; היא מחזירה את הבית להיות בית.

כך גם להיפך: אם על השולחן בסלון זרוק קרטון פיצה ריק או שהכיור מלא בכלים מארוחת הערב, האישה תרגיש שמהו באווירה הכללית של הבית לא בסדר. יש כאן משהו מיותר או דורש טיפול, שהנוכחות שלו צורמת לבית כולו.

וכך גם בנמשל. העולם כולו בעיני השם הוא לא פחות מבית מגורים בעיני עקרת הבית. אדרבה: אם אצל אישה, בשר ודם, כל מרצפת משלימה את הבית כולו, כל סלט משמעותי לכל הארוחה, וכשיש משהו 'לא קשור' היא מרגישה זאת וזה צורם לה - קל וחומר שכך זה אצל הקדוש ברוך הוא. השם לא ברא שום דבר סתמי. כל פרט חשוב ונועד לשרת את המטרה הכללית.

לכן, כמה שהדבר נשמע לנו מופרך, תזוזה של כל עלה או התרחשות פוליטית מקומית בכפר דייגים סיני קטן, אפילו הן משמעותיות לתוכנית הגדולה של העולם. כשהשם משגיח שדוב קוטב מסוים יאכל דג כזה ולא דג אחר, הוא עושה זאת מפני שהדבר חשוב ונחוץ לצורך השלמת התוכנית הכללית של הבריאה.

זה היה בשנת תשל"ב. מספר ימים לפני חג הפסח נכנס בנימין שדה מפניניקס, אריזונה, לחדרו של הרבי מליובאוויטש לפגישה קצרה.

בסיום הפגישה, שאל אותו הרבי: "מת' אתה מתעתד לשוב לאריזונה?". "מחר, בעזרת השם", השיב בנימין.

"האם תוכל למלא בעבורי שליחות?", הפתיע הרבי. "בוודאי!", הגיב בנימין.

"ובכן, אנא גש אל חדרו של הרב חודקוב מזכירי האישי, והוא ינחה אותך בפרטי השליחות", אמר הרבי, ונפרד ממנו בתודה

יש "כוונה עליונה" שבשבילה השם ברא את העולם, וכל מה שקורה בעולם הוא חלק מהסיפור הזה.

לנו קשה להבין איך זה עובד ומה מחבר בין טריליוני הפריטים בעולם. אבל אנחנו כן יכולים להבין, שכמו שבמנוע של רכב כל בורג חשוב ובלעדיו המנוע לא יעבוד טוב ואולי יושבת בכלל, כך גם כל פרט שקורה בבריאה חשוב והכרחי לכל המערכת כולה.

כשאנחנו מבינים את העיקרון הזה, אנחנו מבינים גם שהקדוש ברוך הוא בוודאי 'שם לב' לכל פרט הכי קטן בעולם. כי אין שום דבר 'סתם', הכול מכוון ומנוהל לפי התוכנית.

הרבי נותן לכך דוגמה שיכולה לתת לנו מושג מסוים על הצורה שבה הקדוש ברוך הוא מנהל את העולם:

וכמדובר כמה פעמים דוגמא פשוטה לזה בחיי האדם:

דרכה של אשת חיל, עקרת בית מוצלחת, היא שנוסף על שהיא מפקחת היטב על כל פרטי הדברים הנמצאים בביתה, שכל דבר נמצא במקומו הראוי לו והכל מתנהג בסדר מדויק - הנה עוד זאת, שכל פרטי חפצי ביתה יש להם חלק במטרה הכללית של הנהגת הבית, עד שהכול הוא בחשבון ובדיק באופן דלא חסר ולא יתר, לא חסר משהו להנהגת הבית ואין דבר מיותר שאינו משמש למטרה זו.

ואם כן הדבר בחיי עקרת בית פשוטה - על אחת כמה וכמה, להבדיל הבדלות עד אין קץ, אצל בורא העולם ומנהיגו. שנוסף שכל פרטי המאורעות של כל הנבראים שבעולמו של הקדוש ברוך הוא הם על פי השגחתו יתברך, הנה כל אחד מהם נוגע להשלמת הכוונה העליונה בעניין הבריאה!

בעיניה של האישה יש הרמוניה בין כל החפצים בבית. כולם ביחד הופכים את הבית למה שהוא. כל רהיט, כל כלי וכל עציץ או קישוט אחר משלימים את התמונה הכללית. נכון שלכל חלק בבית יש פונקציה משלו - הספה מיועדת למנוחה, ארון הספרים משמש לקריאה, והתמונות על הקיר הן בשביל האווירה והעיצוב; אבל בסופו של דבר יש כאן מכלול שהוא "הבית", שכל פרט בו נותן את

ובאיחולי פסח כשר ושמה.

הרב חודוקוב הניח בידו של בנימין חבילת מצות. "אנא העבר את החבילה לעיירה טיילר", אמר לו קצרות.

"היכן שוכנת טיילר?", שאל בנימין. "בטקסס", השיב הרב חודוקוב.

בנימין הסביר שכנראה נפלה כאן טעות. הוא טס ישירות לאריזונה, לא לטקסס. מעולם לא שמע על טיילר.

"אם כן, האם עליי להודיע לרבי שאינך מוכן למלא את השליחות?", שאל הרב חודוקוב במבט נוקב. בנימין חזר בו: "לא, לא. אמלא את השליחות".

הוא לקח את המצות, ואז נזכר שלא קיבל את פרטי הנמען. הרב חודוקוב היה קצר ותכליתי: "מסרתי לך בדיוק מה שהרבי אמר לי".

בנימין בירר אם יוכל לשנות את כרטיס הטיסה, אך גילה שאין טיסות לטיילר בימים הקרובים. באין ברירה עלה לטיסה הישירה לאריזונה, ובליבו חש החמצה. הוא החליט שמיד עם נחיתתו יתקשר למזכיר הרבי ויתנצל על אי ביצוע השליחות.

כשהמריא המטוס הכריעה אותו העייפות והוא שקע בשינה. כעבור שעותיים הקיץ למשמע הכרזת הקברניט: "בשל תקלה במנועים ננחת בטיילר שבטקסס. אנו מקווים כי התיקון לא יארך זמן רב".

צמרמורת אחזה בו. בנימין התקשה להאמין למשמע אוזניו. כדי לוודא שאינו הוזה, פנה אל הדיילת ושאל כמה פעמים באיזו עיר הם נוחתים, עד שזו אייתה לו את השם: *t-y-l-e-r*.

המטוס נחת בשדה תעופה קטן. נרגש ירד בנימין מן המטוס, ובידו חבילת המצות. עכשיו היה חדור מטרה. בעיניו תר אחר תושב מקומי, כדי לנסות לחפש את הנמען העלום.

פתאום ניגשו אליו גבר ואישה צעירים. "האם בידך חבילה מהרבי בעבורנו?", שאלו. חזותם לא הייתה כשל יהודים שומרי תורה ומצוות, אולם בנימין לא שאל מאומה. הוא הושיט להם את החבילה, ובטרם הספיק לפצות את פיו ולשאול לזהותם - הודו לו

השניים והסתלקו מן המקום.

כאן מסתיים הסיפור. מעולם לא התגלה מיהם אותם אנשים ואיך הם ידעו על נחיתת החרום האמורה להתרחש.

דבר אחד ניתן ללמוד מהסיפור הזה: נחיתת חרום בה היו מעורבים מאות אנשים; מגדל הפיקוח, אנשי הקרקע, טכנאי מנועים ומאות נוסעים שהתעכבו בעיירה נידחת למספר שעות - וכל זאת בעבור עוד משפחה יהודית שתחגוג את ליל הסדר כהלכה.

בני הבית

מה שלמדנו עד עכשיו, מעלה שאלה רעיונית יסודית.

לפי התפיסה שההשגחה הפרטית עולה בדרגה ככל שמדובר בנברא מסוג נעלה יותר, יש הבדל ברור בין השגחתו של הבורא על יהודים לבין השגחתו על מי שאינם יהודים, בין ההשגחה על בני אדם לבין רמת ההשגחה על נמלים או קקטוסים - בהתאם לרמת החשיבות והמרכזיות שלהם בבריאה.

יהודים מקיימים מצוות ולומדים תורה, ובכך משלימים את הייעוד של העולם, ולכן הם חשובים יותר בעיני השם והוא מתעניין בכל מה שקורה להם ודואג לכל פרטי חייהם. לעומת זאת, חייהם הפרטיים של עצי הקקטוס, הנמלים והטווסים וכל שאר הנבראים אינם חשובים לצורך השלמת הכוונה לשמה ברא השם את העולם, ולכן השם איננו מתעניין בהם אלא רק מנהל אותם באופן כללי.

אבל הבעל שם טוב הלא חידש שהכול חשוב ועל הכול השם משגיח בהשגחה פרטית. אם כך, האם המסקנה ההכרחית מזה היא שאין הבדל בעיני השם בין יהודי לבין כל שאר היצורים? - התשובה שלילית, וזה מוביל אותנו לשלב השלישי והעמוק ביותר בהבנת שיטת הבעל שם טוב.

נקרא את הדברים בלשונו של הרבי:

גם לפי שיטת הבעל שם טוב, שיש השגחה פרטית על כל הברואים, יש הבדל יסודי בין ההשגחה פרטית שעל כל הברואים וההשגחתו יתברך שעל בני ישראל: אף שכל הברואים מושגחים מאתו

עד כמה הוא "משמש" את התורה ואת ישראל.

מה שאין כן בישראל עם קרובו - מכיוון שהשגחתו יתברך עליהם היא תוצאה מרצונו ובחירתו בהם, הרי נוסף לזה שיש השגחה על כל פרט ופרט, ובאופן שכל פרט משלים הכוונה הכללית בעניין הבריאה, אופן ההשגחה על הפרטים הוא לא רק כפי חשיבותו הפרטית של כל פרט ופרט (שבוזה יש חילוקים לפי חשיבותו של הפרט), אלא ההשגחה היא באופן שווה **בכולם**. כי מצד רצונו ובחירתו יתברך בישראל, הרי כל פרט ופרט שבהם "נוגע" באופן שווה".

רמת ההשגחה הפרטית של הקדוש ברוך הוא על כל פרט בעולם היא תוצאה של מידת החשיבות של אותו פרט ביחס לתוכנית הכללית. כל זבוב חשוב - אבל לא כולם אותו דבר. חמורו של משה רבינו או הסוס עליו הורכב מרדכי היהודי, 'מעניינים' את השם יותר מאשר סוס פרא שרץ במרחבי קנדה, כי הם מילאו תפקיד חשוב יותר לקידום התכלית של העולם. בדיקו כמו בגוף האדם: מדובר במערכת מורכבת ומסועפת שעובדת בהרמוניה מושלמת, וכל פרט נחוץ כדי שהאדם יוכל לתפקד. זה נכון, ובכל זאת יש הבדל בין הזרת ברגל לבין הלב.

אך כאשר מדובר על ההשגחה על עם ישראל, זה לא קשור לתפקיד. ההשגחה האלוקית על יהודי היא לא תוצאה של הפונקציה שהוא ממלא. אין יהודי שחשוב כמו אצבע ויהודי שחשוב כמו עין, כל יהודי הוא הלב בעצמו.

כדי לחדד את ההסבר, נחזור לאותה עקרת בית שמטפחת ומעצבת את הבית שלה וכל הפרטים והפריטים בבית חשובים לה.

יא. ויש לומר, שמצד זה יש עילוי בהשגחה פרטית על ישראל בענין חשיבות הפרטים ביחס להשלמת הכוונה הכללית בענין הבריאה (להעיר מלשון "כ"ק מו"ח אדמו"ר באגרות קודש שלו ח"ט ע' ערב. ולהעיר ג"כ ממשנת בלק"ש חכ"ג ע' 164 ואילך):

מכיון שיש ישראל הם הם כוונת ותכלית הבריאה, הרי ההשגחה עליהם היא באופן כזה שנירגש בההשגחה איך שכל פרט ופרט בהם משלים את הכוונה הכללית בענין הבריאה; ולכן אין בהשגחה זו הבדל בין פרט לפרט, כי בהענין ד"השלמת הכלל" כולם (וכמו אברי הגוף שלימוות הגוף היא דוקא כאשר יש בו כל האברים, גם האברים התחתונים (ראה ספר הערכים חב"ד ערך אברים בתחלתו, ושי"ט)) משלימים הכלל.

[משא"כ בשאר הברואים שאין הכוונה בהם עצמם והם רק "משמשים" ("אמצעי") לתורה וישראל - לכן ההשגחה על כל פרט ופרט היא בכל אחד לפי מעלתו. עד כמה הוא "משמש" את התורה ואת ישראל (אף שכל הפרטים משלימים הכוונה הכללית בענין הבריאה)].

יתברך, מכל מקום, עיקר רצונו ובחירתו של הקדוש ברוך הוא, הוא רק בישראל, ש"בחר בנו מכל העמים". ישראל ותורה הם כוונת הבריאה, רצונו ובחירתו של הקדוש ברוך הוא, הוא בהם עצמם.

מה שאין כן שאר הנבראים אינם תכלית ומטרה בפני עצמם, אלא רק "אמצעי" שעל ידם נשלמה כוונת הקדוש ברוך הוא בתורה וישראל. וכמאמר חז"ל" ש"לא נבראו אלא לשמשני", שאין רצונו יתברך בהם מצד עצמם, והם רק "משמשים" ("אמצעי") לתורה וישראל.

הקרבה של השם ליהודי היא ייחודית. בשונה מכל מערכת יחסים אחרת, היא לא מבוססת על איזושהי תלות או תנאי. אם האהבה של השם ליהודי הייתה בגלל הייעוד שהיהודי ממלא בעולמו של הקדוש ברוך הוא, האהבה הייתה צריכה להיות תלויה במידת ההגשמה שלו את המטרה. אך זה לא כך. השם אוהב כל יהודי, בכל תנאי ובכל מצב.

וזאת למה? משום שיש הבדל עצום בעצם הקיום והחשיבות, בין יהודי לבין כל השאר. כל המ'כונה' הזו של העולם היא בסופו של דבר אמצעי, הוא נועד עבור משהו אחר. השם ברא את העולם כדי להגשים בו את הרצון והשאיפה שלו. אבל אותנו השם שם פה לא **בשביל** משהו אחר; הוא אוהב אותנו ורוצה **בנו עצמנו**.

זו נקודת המפתח שמסבירה לנו במה מיוחדת ההשגחה האלוקית על יהודי:

על פי זה מובן העילוי בהשגחה פרטית על ישראל עם קרובו של הקדוש ברוך הוא, לגבי ההשגחה פרטית על שאר ענייני הבריאה:

בשאר הברואים - אף שכל פרט ופרט נוגע להשלמת הכוונה הכללית, מכל מקום, מכיוון שחשיבות הפרטים תלויה במעלתם, לכן, גם ההשגחה שעל כל פרט ופרט היא ב"כל אחד לפי מעלתו",

ח. נוסח ברכת התורה.

ט. משנה (וברייתא) סוף קידושין.

י. ל' כ"ק מו"ח אדמו"ר בד"ה הטה תרצ"ד (סה"מ קונטרסים ח"ב רעט, א). ולהעיר מלשון "כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם הבעש"ט (כש"ש שם סק"כ) "יעדעד באשעפעניש פארנעמט גאר א באזונדער ארט לויט זיין מהות".

"הבה נסדר את כל הילדים בשורה", ענה האב בחיך, "ותאמר לי אתה מי מהם מיותר..."

אין פרט שולי

כעת נוכל לחזור לשאלת הפתיחה: למה מנציחים את ההצלה של יעקב מהמלאך של עשיו, שמסמל את המאבק ההיסטורי בין עם ישראל לאויביו - באיסור שמזכיר רק פרט קטן בסיפור, גיד הנשה?

נקרא את ההסבר בלשונו של הרבי:

על פי כל זה, יש לבאר הטעם מה שה"זכר" להצלת יעקב נקבע דווקא בפרט אחד של המאורע, ובוזה גופא מדייקים בפרט שבפרט.

כי על ידי זה בא לידי ביטוי גדר ואופן השגחתו יתברך על יעקב אבינו, ובמילא גם על עם ישראל, בני יעקב:

השגחתו יתברך היא באופן כזה, שלא זו בלבד שכל פרט ופרט מושגח מאתו יתברך; ויתירה מזו, שכל פרט ופרט נוגע להשלמת הכוונה הכללית - אלא עוד זאת, שבעניין השלמת רצונו יתברך, הפרטים החשובים ביותר או הפרטים הנראים כטפלים ומעוטי הערך, כולם מושגחים מאתו יתברך באופן שווה.

וענין זה מודגש במצות גיד הנשה. שהזכר על כללות המאורע והצלת יעקב נקבע דווקא על פרט שבפרט של המאורע, ללמדנו שגם פרט טפל וכו' היה נוגע לכללות ההצלה.

מסתבר שהתורה מעבירה לנו כאן שיעור בנושא 'השגחה פרטית' על עם ישראל. היא נותנת לנו להבין בדיוק את הרעיון הזה: גם מה שנראה לך צדדי, לא חשוב ואולי לא החלק המרכזי בעלילה - בעיני השם הוא הכול.

לכן, גם הפרט הלכאורה-שולי, שהמלאך פצע את יעקב בכף הירך, הוא פרט שנזכר וננצח, ואולי דווקא אותו נזכר - כדי להפנים את המסר האמיתי: כשמדובר על אירועי החיים של יעקב אבינו, כשמדובר על הסיפור שלנו היהודים - אין חשוב יותר או פחות. אין דבר כזה הערת שוליים. לכל פרט הכי קטן יש חשיבות ואפילו השפעה עצומה ומכריעה.

גם אצלה יש הבדל בין נורה אחת שנשרפה בנברשת שבסלון לבין מקרר שהפסיק לעבוד. נכון, שניהם חלק מהתמונה השלמה של הבית, אבל גם בתמונה הכללית יש חלקים חיוניים יותר ויש פחות. נורה בנברשת זה עניין אסתטי, אבל בלי מקרר אי אפשר לנהל בית. מאיפה נובע ההבדל בהסתכלות? מזה שבעינייה כל פרט מתברג במקום הנכון שלו כדי להשלים את התפקוד של ה'מכונה' השלמה שהיא הבית המתפקד. החשיבות של כל פרט נגזרת מהמשמעות שלו לגבי השלמות והתפקוד של הבית, ולכן בהכרח יש היררכיה בין הפריטים השונים ומדרג של חשיבות.

אך הדברים שונים לגמרי כשמדובר על היחס של אותה אישה לילדיה, בני הבית. היא דואגת לילדיה לצרכים הפיזיים והנפשיים ללא קשר למעשיהם. היא תדאג לילד שהיום אסף יפה את המשחקים ויליד שהיום החליט לקשקש על הקיר בסלון, גם אם הדבר יעורר אצלה כעס. לשניהם היא תדאג ולשניהם היא תתייחס במידה שווה. מפני שבשונה מרהיטים ואביזרים, הילדים הם לא ממלאי תפקידים בעיניה; הם פשוט חלק ממנה. הבית כולו נועד לשמש את הילדים ולאפשר להם מקום חם ונעים לגדול בו, והילדים פה - כי הם התכלית, הם החיים.

זה ההבדל בין היהודים לבין כל שאר החלקים בעולם. כל הבריאה היא הבית, שיש בו הרבה רהיטים, כלים ופריטים. היהודים הם בני הבית עצמם.

משפחת זלמנוב מצפת מפורסמת בגלל מספר הנפשות בה. לזוג זלמנוב יש תשעה עשר ילדים, בלי עין הרע.

פעם הגיע כתב מערוץ חדשות פופולרי לראיין את בני הזוג ולראות כיצד מתנהל בית שבו גרים יחד לא פחות מעשרים אנשים.

העיתונאים התפלאו לראות שהבית נקי, מסודר ומטופח, הילדים לבושים היטב, נהנים מאוכל טעים בשפע, כל ילד זוכה לתשומת לב אישית, ובסך הכל הבית מתפקד אפילו טוב יותר מהרבה בתים אחרים.

המראיין, שגדל לתוך תרבות שלא רגילה לשיעורי ילודה כאלה, פנה אל האב בשאלה: האם אתם שלמים עם החלטתכם להביא כל כך הרבה ילדים לעולם?

”ומה היה לפני התגלות החסידות?”

התשובה לשאלה שלא נשאלה

כך סיפר הרב טוביה בלוי, רב קהילת חב"ד בנווה יעקב – ירושלים ומזקני חסידי חב"ד, בראיון למיזם "הסיפור שלי":

נולדתי והתחנכתי במשפחה ירושלמית שורשית, משפחת בלוי הידועה, המזוהה עם חוגי ה"נטורי קרתא". היו מי שתלו בי תקוות כממשיך ומוביל בדרך זו, אך בשנות בחרותי חשתי משיכה למשהו עמוק וחזק יותר. ההשגחה הפרטית גלגלה שאתחיל להתעניין בחסידות חב"ד, והעומק שבתורה זו – התקרבות להשם מתוך הכרת וידיעת השם – שבה את נפשי.

את המכתב הראשון לרבי כתבתי בשנת תשי"ג, ובו הבעתי חשש מלימוד תורת החסידות בגלל הדמיון שלה לתורת הקבלה, שכידוע לכל – עוסקת ברזים הכמוסים ביותר של התורה והנהגת הקדוש ברוך הוא, ולא כל אחד ראוי לעסוק בה.

ההתכתבות עם הרבי נעשתה שלא בידיעת הוריי, וכדי שלא להרגיזם, שכרתי במיוחד תא דואר בסניף הדואר המרכזי בירושלים. שילמתי עליו בשעתו שבע לירות בשנה, ובתור בחור ישיבה הייתה זו עבורי הוצאה כבדה. בחודש אלו של אותה שנה קיבלתי את המכתב הראשון מהרבי, מענה על מכתבי. הרבי הסביר שאמנם בחסידות מוזכרים מושגים הלקוחים מספרי קבלה, אך בתורת החסידות הם מתבארים באופן השולל את החששות שהזכרתי במכתבי. הרבי עודד אותי לנצל את ההזדמנות שזימנה לי ההשגחה להתקרב ללימוד החסידות "בכל רמ"ח איברי וש"ס גידי".

באותו מכתב, הייתה פסקה אחת שבשעתו התמיהה אותי. הרבי התייחס שם לשאלה שכלל לא הזכרתי במכתבי: "ואין להקשות מה היה לפני התגלות תורת החסידות". תעלומה זו באה על פתרונה בהמשך. לאחר שנודע לאבי ז"ל שהתחלתי להתקרב לחב"ד, הוא זימן אותי לשיחה נוקבת במטרה לברר "מה רע בדרך שלנו? מדוע אינך ממשיך בה?", ובשלב מסוים הטיח בי את השאלה: "ומה היה לפני החסידות?"... בו במקום שלפתי את מכתב הרבי והצגתי את התשובה המנומקת על שאלה זו בדיוק, שאותה חזה הרבי מראש ברוח קדשו.

כותב במכתבו אליי על אופן לימודו עד עתה וקיום המצוות שלו, ועל החששות שיש לו בעסק [מפני עיסוק ב]לימוד תורת החסידות.

והנה, אין לחשוש כלל וכלל. כי אין זה לימוד תורת הקבלה, אלא לימוד תורת החסידות. אף שלפעמים בחסידות נזכרים [מופיעים] עניינים מתורת הקבלה, אבל הביאור שלהם על פי תורת החסידות שולל מקום לחששות האמורות במכתבו... החששות שלו אין להם כל יסוד, והמקור האמיתי להם אינו אלא עצת היצר הרע, שמנסה למנוע ממנו ידיעה בחלק גדול מתורתנו הקדושה, שהוא החלק של תורת החסידות - אשר דווקא דורנו זה דעקבתא דמשיחא [שלקראת הגאולה] זכה שיתגלה חלק זה לרבים שקודם היה כמוס ונסתר.

ואם בהשגחה פרטית זכה גם הוא שייודע לו אודות זה [החסידות], הוא צריך לתפוס בהזדמנות זו ככל רמ"ח אבריו וש"ס גידי [בכל מאודו ובכל כוחותיו] ולהשקיע בלימוד החסידות, מבלי להיכנס בשקלא וטריא [משא ומתן] עם היצר הרע שלו המעורר אצלו את החששות הנ"ל. ואם מעט אור דוחה הרבה חושך, הרי על אחת כמה וכמה [בוודאי שכך עם] הרבה אור - וככל שיעסוק יותר בלימוד החסידות, החששות והניסיונות של היצר הרע יידחו וייחלשו מפני האור הגדול של תורת החסידות.

ואין להקשות [לשאלו]: אם לימוד החסידות מתאים לכולם והוא הדרך הנכונה בעבודת השם, מה היה בדורות הראשונים קודם שנתגלה [שהתגלתה] תורת החסידות? כי קושיא זו דומה להיש [לא לו ש] מקשים: מה היה בזמן המשנה קודם שהייתה הגמרא, ובזמן הגמרא קודם שהיו ספרי הראשונים וכו'. והאריכות בזה אך למותר [מיותרת], כי התשובה לכך פשוטה, והיא שלכל חלק בתורה יש את הזמן שבו הוא נועד להתגלות בעולם, ובהתגלותו נפתח עולם שלם חדש של תורה.

והשם יתברך יצליחו [יסייע לו להצליח] להוסיף אומץ [להתחזק] בתורת הנגלה ובתורת החסידות גם יחד ובהצלחה.

(אגרות קודש, כרך ז, אגרת ברל)

הביאור מופיע בגופן כזה. מילים שעוזרות לשטף הקריאה הכנסנו ללא סוגריים, מילים שמבארות מושגים או מילים - מופיעות בתוך סוגריים.

עת לדעת

מבוסס על הספר 'עת לדעת',
מאת השליח הרב אברהם שמואל בוקיעט ע"ה
מוקדש לעילוי נשמתו

יריבו של ממשל הצאר הרוסי, נעצר אדמו"ר הזקן וישב במאסר בבית הסוהר "פטרופבלסקי" שבפטרבורג במשך חמישים ושלושה ימים.

כך כותב אדמו"ר הזקן: "כשקריתי בספר תהילים בפסוק פדה בשלום נפשי, קודם שהתחלתי פסוק שלאחריו, יצאתי בשלום מה' שלום".

לאחר שחרורו של אדמו"ר הזקן ממאסרו, י"ט כסלו נקבע לדורות כ"חג הגאולה" ו"ראש השנה לחסידות", וחוגגים בו במשתה ושמחה.

*

באותו יום בו השתחרר אדמו"ר הזקן מהמאסר, נולדה הרבנית מנוחה רחל סלונים, בתו של אדמו"ר האמצעי ונכדתו של אדמו"ר הזקן.

כשאדמו"ר האמצעי התבשר שנולדה לו בת, אמר: "מעתי מנוחה תהיה לנו" וקרא לבתו מנוחה. השם רחל הוא על שם בתו הצעירה של אדמו"ר הזקן שנפטרה בצעירותה בחיי אביה, כשלוש שנים לפני כן.

בשנת תר"ה, בעצת גיסה אדמו"ר הצמח צדק, עלתה הרבנית מנוחה רחל יחד עם בני משפחתה לארץ הקודש והתיישבו בחברון.

תק"ס

חסידי אדמו"ר הזקן ערכו את ההתוועדות הראשונה של י"ט כסלו בשמחה גדולה. לפתע נכנס אדמו"ר הצמח צדק - שהיה אז נער בן אחת עשרה - והכריז ש"שמחת תורה היום!". הוא כיבד את המשתתפים בקריאת פסוקי "אתה הראת", ואחר כך ערך 'הקפות' עם ספר התניא בשמחה ובריקודים שנמשכו עד שעה מאוחרת בלילה.

כשאדמו"ר הזקן שמע על כך הוא נהנה מאד. הוא קרא לאדמו"ר הצמח צדק, הניח את ידיו על ראשו וביקר אותו שהוא יגלה את 'התורה שבעל פה של חסידות חב"ד".

יה כסלו

תרל"ז

נפטר הרב הקדוש רבי יוסף יצחק מאוורוטש, בנו החמישי של אדמו"ר הצמח צדק, בגיל חמישים ושבע. הריי"צ היה אביה של הרבנית שטערנא שרה, אימו של אדמו"ר הריי"צ - שנקרא על שם סבו. הרבי הרש"ב סיפר על מעלותיו הגדולות והצטיינותו בלימוד בשקידה, וכן ציין את מידותיו המיוחדות, ובמיוחד הענווה. נטמן בעיר אוורוטש שבאוקראינה.

יע כסלו

תקל"ג

הסתלקות הרב המגיד ממזריטש, רבי דובער (שם משפחתו היה פרידמן) - ממשיך דרכו של הבעל שם טוב ורבו של אדמו"ר הזקן.

לפני הסתלקותו, לקח הרב המגיד את ידו של אדמו"ר הזקן ואמר לו: "י"ט כסלו הוא יום ההילולא שלנו". כעבור עשרים ושש שנה הובנו הדברים, כאשר אדמו"ר הזקן נגאל ממאסרו באותו יום.

כשהובילו את המגיד לאחר הסתלקותו לטהרה במקווה, אדמו"ר הזקן אמר שיניחו לו לטבול בעצמו - וכך היה.

המגיד נטמן בעיר אניפולי. הרב הקדוש רבי מרדכי מצ'רנוביל העיד שהריח שם "ריח של גן עדן".

תקנ"ט

לפנות ערב השתחרר אדמו"ר הזקן ממאסרו, לאחר שזוכה מכל אשמה.

בעקבות הלשנת המתנגדים לחסידות על כך שאדמו"ר הזקן שולח כספים לארץ ישראל, שהייתה נתונה אז תחת השלטון העותומני שהיה

תקס"ב

אדמו"ר הזקן ערך את סעודת ההודאה הראשונה על גאולתו.

תקע"ו

הרב הקדוש רבי משה שניאורי היה בנו הצעיר של אדמו"ר הזקן, ונקרא על שם סב-סבו.

רבי משה היה בעל כישרונות מיוחדים וזיכרון נדיר. אדמו"ר הזקן חיבב מאד את בנו הצעיר, שהיה דומה לו מאד וגם היה חוזר על תורותיו בצורה מיוחדת.

בשנת תקע"ו, בהיותו בן שלושים ושתיים, קיים רבי משה ויכוח עם כמרים על נושאי הדת וניצח אותם ובעקבות זאת לקחו אותו אליהם. ביום י"ט כסלו הוא נגאל מידיהם, והיה צריך לצאת לנדוד, ובני משפחתו עלו לארץ הקודש. מסופר שהיה נודד ושוהה ביערות, ומגיע לעיר כדי לבקש נדבה רק בכדי להתקיים. היה ישן בבית המדרש, כשמתחת לראשו מונחת אבן ורגליו קשורות בחבל, ואף אחד לא ידע מי הוא ומה מעשהו. כך חי עד הסתלקותו, למשך כשישים שנה!

רבי משה הסתלק בחודש סיוון תרל"ח בהיותו בן תשעים וארבע, ונטמן באזור קייב.

תרפ"א

אדמו"ר הריי"צ החל להחלים ממחלה קשה שלקה בה, לאחר שהרופאים המומחים כבר קבעו כי אין תקווה לרפואה. כעבור מספר חודשים, שב אדמו"ר הריי"צ לאיתנו.

תרפ"ד

הפעם הראשונה שבה נכח הרבי בהתוועדות של אדמו"ר הריי"צ. זה היה בלנינגרד, ואדמו"ר הריי"צ קירב את הרבי במיוחד.

תשכ"ג

הרבי אמר שזוהי חובה וזכות להיות בקי בתוכנם של ספרי החסידות של אדמו"ר הזקן, "תורה אור" ו"לקוטי תורה" ותניא.

תשל"ה

הרבי אמר את ה"הדרן" הראשון על ספר "משנה תורה" של הרמב"ם.

תשמ"ג

הרבי יוצא בקריאה להשפיע על אומות העולם לקיים את "שבע מצוות בני נח".

תשד"מ

הרבי מעורר שכל אחד יאמר לפני תפילת שחרית "הריני מקבל עליי מצוות עשה של ואהבת לרעך כמוך", ולאחר כל תפילה - את הפסוק "אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך".

תשמ"ו

החל "משפט הספרים", שנמשך כשלושה שבועות. הושמעו עדויות שני הצדדים, ולאחר מכן הוגשו המסמכים. המשפט החריג השפיע מאוד על השופט, מר צ'רלס סיפטון, שלא היה יהודי והתוודע ליהדות ולחסידות בעקבות המשפט.

תשמ"ז

הרבי הזכיר את המנהג היהודית הוותיק לתלות בחדר הלידה ובבית היולדת קמיעות עם שמות ופסוקים כמו "שיר המעלות" כסגולה לשמירה על היולדת והתינוק וגם כדי שהתינוק יהיה מוקף בדברי קדושה מעת לידתו.

עת לדעת

מבוסס על הספר 'עת לדעת',
מאת השליח הרב אברהם שמואל בוקיעט ע"ה
מוקדש לעילוי נשמתו

תשמ"ט

הרבי מעורר ללמוד את לוח "היום יום" מדי יום.

תנש"א

לרגל 192 שנה לשחרורו של אדמו"ר הזקן, הרבי חילק ספרי תניא בהוצאה מיוחדת (בפורמט גדול), בצירוף שטר של דולר לצדקה. בשבת שלאחר מכן נכנס הרבי להתוועדות עם ספר התניא שחילק, והספר היה מונח על השולחן לידו לאורך כל ההתוועדות.

כ כסלו

תקנ"ז

הסתיימה הדפסת ספר התניא בפעם הראשונה, בבית הדפוס בסלובוויטא. היו בו: חלק ראשון - ספר של בינונים, חלק שני - חינוך קטן, ושער היחוד והאמונה. בהוצאה הראשונה הודפסו כחמישה עשר אלף עותקים.

תקנ"ט

גמר גאולת אדמו"ר הזקן, כשיצא מוויכוח בן שלוש שעות בביתו של 'מתנגד'. אדמו"ר הזקן התבטא ששעות אחדות אלו היו קשות לו יותר מכל המאסר!

תש"ג

אדמו"ר הריי"צ הורה לרבי לערוך לוח שנתי בשם "היום יום, לוח אור זרוע לחסידי חב"ד".

הלוח יצא לאור בחודש ניסן, ואדמו"ר הריי"צ התבטא שזו "צירת איכות חסידית אמיתית, מזון רוחני ליום יום", ורק אדם "פנימי עמוק, מסודר יסודי, בעל דעת רחבה ועמוקה" מסוגל היה ליצור אותה.

תשל"ז

הרבי קרא למנות "משפיעים" בכל מקום.

כד כסלו

תרפ"ו

נפטר הגאון החסיד הרב דוד צבי חן, שמוכר בשם "הרד"צ מצ'רניגוב". היה גאון עצום בנגלה ובחסידות וכיהן כרב העיר צ'רניגוב.

הרד"צ היה מגדולי חסידיהם של אדמו"ר מהר"ש, אדמו"ר הרש"ב ואדמו"ר הריי"צ. הוא היה אחד משלושה אנשים בלבד שהוסמכו לרבנות על ידי אדמו"ר מהר"ש, שבחן אותו בעצמו לפני ההסמכה.

הרד"צ היה איש נעים הליכות ובעל מידות טובות באופן מיוחד, וכל מעייניו היו בעולם החסידות. אדמו"ר הצמח צדק אמר עליו שהוא הגיע לדרגת "עובד אלוקים", גדולי החסידים אמרו שהוא היה בדרגה הרוחנית של "בינוני שמתפלל כל היום כולו", ושאדמו"ר מהר"ש אמר לו ש"הגיע הזמן לחשוב על עבודת הצדיקים".

בשנת תרפ"ה עלה הרד"צ לארץ הקודש, יחד עם חתנו הרב החסיד ר' שלום שלמה שניאורסון (אחיו של רבי לוי יצחק, אביו של הרבי) והתיישב בירושלים. כתשעה חודשים לאחר עלייתו לארץ נפטר, ונטמן בחלקת חב"ד בהר הזיתים בירושלים.

יום שישי יח כסלו

עורכים במוצאי שבת⁶. אך יש להתוועד גם בליל שבת, וגם ביום השבת⁷.

מוצאי שבת קודש

עורכים התוועדות גדולה ומרכזית בכל מקום, ומתאספים להודות לקדוש ברוך הוא על הנס הגדול. במקומות שבהם עורכים סעודות מצווה גדולות מסודרות, נוהגים רבים לערוך סעודה עם נטילת ידיים, וכן נוהגים לאכול בה "שווארצע קאשע" ('דייסה שחורה', דייסת כוסמת), זכר למה שאכל אדמו"ר הזקן בהיותו במאסר⁸ - כפי שנהגו בליובאוויטש ובבתי כנסת חב"ד בכל מקום⁹.

יש להתכונן מראש לעריכת ההתוועדות עבור המקורבים והקהל הרחב: לפרסם על ההתוועדות, להכין נושא בחסידות לומר בפני המשתתפים, וכן לארגן מקהלה שתשיר ניגונים ותגרום להתרוממות רוח¹⁰.

בהתוועדות יש לומר דברים מתורתם של רבותינו נשיאינו, לומר "לחיים" ולברך אחד את השני, וכן לתת צדקה ולעודד אחד את השני. נוהגים לשיר את הניגון הידוע על הפסוקים "פדה בשלום נפשי".

מקבלים החלטות טובות לקבוע עיתים לתורה בנגלה ובחסידות¹¹, ללמוד את שיעור הרמב"ם היומי שלושה פרקים ליום¹², לעסוק בעבודת התפילה, באהבת ישראל ובקיום המצוות בהתלהבות¹³; לתרום למוסדות רבותינו נשיאינו¹⁴; וכן לעורר לפעולה בהפצת התורה והחסידות¹⁵.

בהתוועדות עורכים גם "חלוקת הש"ס" (תלמוד בבלי)¹⁶. כל משתתף מתחייב ללמוד מסכת אחת

היום מסיימים את לימוד התניא לפי החלוקה לשיעור היומי. מיד אחרי שמסיימים, כדאי להתחיל מחדש את לימוד התניא, כמו שבסיום קריאת כל התורה בשמחת תורה מתחילים מיד לקרוא מבראשית¹.

מי שקיבל על עצמו ב"ט כסלו בשנה שעברה ללמוד מסכת - עליו לסיימה לכל המאוחר היום, לפני צאת הכוכבים. מי שלא יספיק, ישלים בהקדם האפשרי.

שבת קודש פרשת וישלח יט כסלו

"חג הגאולה" של אדמו"ר הזקן ממאסרו הראשון בפטרבורג, בשנת תקנ"ט. בפיוט "לכה דודי" בקבלת שבת, אומרים: "גם בשמחה ובצהלה"².

בתפילת מוסף לא אומרים "אב הרחמים", ובתפילת מנחה לא אומרים "צדקתך"³.

מנהגי י"ט כסלו

מאחלים אחד לשני: "גוט יום טוב. לשנה טובה בלימוד החסידות ודרכי החסידות תכתב ותחתם"⁴.

לומדים מספריו של אדמו"ר הזקן - ספר התניא, תורה אור ולקוטי תורה, ומהמאמרים והשיחות של רבותינו נשיאינו. וכן יש ללמוד על ענייני היום, קודם כל מהדברים המופיעים בתחילת "לוח היום יום" על מעלת היום⁵.

היום מסיימים את המחזור השנתי של לימוד "לוח היום יום" כסדרו מדי יום ביומו, ומתחילים שוב מחדש.

השנה, את ההתוועדות המרכזית והגדולה

6. לוח כולל-חב"ד.
7. ראה התוועדויות תשד"מ ח"ב עמ' 654.
8. ראה סה"ש תרח"ץ ס"ע 250.
9. ראה אג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"ד עמ' עג. אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"א עמ' סט.
10. אג"ק ח"ח עמ' קמו.
11. היום-יום ח"ב. אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"א עמ' קכג.
12. סה"ש תנש"א עמ' 191.
13. היום-יום. אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"י עמ' שכב. ח"ט עמ' שנד. אג"ק חכ"ב עמ' עו. סה"ש תש"נ ח"א עמ' 182, תנש"א ח"א עמ' 191, ועוד.
14. אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"א עמ' תקנז.
15. אג"ק כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו חכ"ב עמ' שע.
16. סה"ש תש"ב ח"ב עמ' 492. 'תורת-מנחם - התוועדויות' תשי"ג ח"א

1. 'תורת-מנחם - התוועדויות' תשי"ב ח"א עמ' 200.
2. 'תורת-מנחם - התוועדויות', תשי"ב ח"ג עמ' 38 הע' 7 - ומפי הרב החסיד ר"ל גרוני שזוהי הוראה לכל שנה שבה חל י"ט כסלו בשבת.
3. לוח כולל-חב"ד.
4. 'היום יום'.
5. 'תורת-מנחם - התוועדויות' תשמ"ט ח"ב עמ' 4.

לפחות לפי בחירתו, ולסיים אותה עד י"ט כסלו בשנה הבאה. כך כל המשתתפים זוכים יחד לסיים ללמוד את כל הש"ס. כדאי שההתחייבות ללימוד המסכת תהיה כתובה, ונוהגים לפרסם את רשימת המשתתפים בבית הכנסת - כדי לתת חיזוק ושיהיה לזיכרון טוב בהיכל השם¹⁷.

כל אחד הוא גם משפיע על סביבתו, ועל כן כדאי שכל אחד ואחד גם יערוך בעצמו התוועדות - עם עצמו, עם בני משפחתו, עם חבריו וכדומה¹⁸.

יום ראשון כ כסלו

גם היום לא אומרים תחנון¹⁹.

בימים אלה יש להתכונן לחנוכה, ללמוד הלכות חנוכה ולהתארגן לפעילות "מבצע חנוכה".

יום שלישי ב כסלו

בחוץ לארץ מתחילים מהערב בתפילת ערבית לומר "ותן טל ומטר לברכה".

יום המישי כד כסלו – ערב חנוכה

החל מתפילת מנחה ובכל התפילות בכל ימי החנוכה - לא אומרים תחנון.

בבית הכנסת מדליקים נרות חנוכה בסיום תפילת מנחה, לפני "עלינו לשבח", ולאחר מנחה מדליקים בבית.

תפילת ערבית:

"חיוב" מתפלל כחזן בתפילות בחנוכה²⁰.

לא מכריזים לפני שמונה עשרה "ועל הניסים", ובמקום זה דופקים על השולחן כתזכורת.

הלכות ומנהגי חנוכה

הדלקת נרות חנוכה

יש להדר בחנוכייה נאה²¹. הרבי עורר שאם מדליקים בחנוכיית קנים - כדאי שהקנים של החנוכייה יהיו אלכסוניים (ולא עגולים), כמו

עמ' 216.

17. סה"ש תשנ"ב ח"ב עמ' 496, 'בית חיינו', גיליון 117 עמ' 29.

18. סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 166.

19. ספר-המנהגים עמ' 16. לוח כולל-חב"ד.

20. ספר המנהגים עמ' 8.

21. סה"ש תשנ"ח ח"א עמ' 207. וראה א"ר וברכ"י סי' תרע"ג ס"ג.

במנורת המקדש²².

מדליקים בשמן זית, והשמש הוא נר שעווה²³. מדליקים את הנרות בפתילות חדשות בכל ערב (ולא משתמשים בפתילות הישנות שוב)²⁴.

מחנכים את הבנים להדליק נרות חנוכה כבר מגיל קטן ביותר²⁵, ומשתדלים לחנך אותם לקיים את המצווה עם כל ההידורים²⁶. הנשים והבנות יוצאות ידי חובה בהדלקה של האב או הבעל²⁷.

את החנוכייה מניחים סמוך לחלל של פתח אחד החדרים, בצד שמול המזוזה²⁸. אם תנאי המקום וכללי הבטיחות מאפשרים, כדאי שהילדים ידליקו בפתח חדרם הפרטי²⁹.

מעמידים את החנוכייה על כיסא - השלהבות צריכות להיות בגובה שמעל 24 ס"מ, ובסיסי הנרות לא יעמדו גבוה יותר מ-80 ס"מ³⁰.

השלהבת של השמש צריכה להיות גבוהה מעט משאר הנרות³¹, או שהשמש יהיה מוצב בצד נפרד על פמוט וכדומה³².

הנרות יעמדו בשורה ישרה ובאותו גובה, ולא יהיו קרובים מדי אחד לשני עד שהשלהבות ייראו כמו מדורה אחת. כמו כן יש להרחיק את החנוכיית של בני הבית זו מזו, שלא יהיו סמוכות מדי אלא יראו שהן חנוכיית נפרדות³³.

מתחילים להציב את הנרות בקצה הימני של החנוכייה³⁴, ומתחילים להדליק מדי ערב מהנר החדש (השמאלי ביותר, וממנו ימינה).

מדליקים את הנרות בין מנחה לערבית, אחרי התחלת השקיעה.

כיצד יש לנהוג אם האב חוזר הביתה מאוחר?

22. לקוטי-שיחות חכ"א עמ' 169 והערה 44.

23. ספר-המנהגים, 'שערי הלכה ומנהג' שם.

24. כך נהג הרבי. וע"ע הנסמן בהתקשרות גיליון עג, עמ' 15 הע' 32.

25. 'שבח המועדים' עמ' 101. 'התקשרות' גיליון ח"י עמ' 14 הע' 11, וש"נ.

26. ע' לקוטי-שיחות ח"ב עמ' 251.

27. ספר-המנהגים, עיי"ש. לקו"ש חלק ל' עמ' 312. סה"ש תשנ"ח ח"א עמ'

194 הערה 84. וכן בסה"ש תשנ"א ח"א עמ' 165 הערה 110. וראה שיחות

קודש תשל"ה ח"א עמ' 34. ראה אנציקלופדיה תלמודית ערך 'חנוכה', כרך

טז עמ' רמח ו-רנ, ובהמצויין שם.

28. ספר-המנהגים. לקו"ש ח"ה עמ' 456, ועיי"ש. סי' תרע"א ס"ו, לבוש

וט"ז שם.

29. סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 162.

30. ספר-המנהגים. שו"ע סי' תרע"א ס"ו. ראה שו"ת מנחת-יצחק ח"ו סי'

סה אות ב' וש"נ.

31. ספר-המנהגים, שו"ע סי' תרע"ג ס"א בהג"ה ונו"כ. ראה משנה-ברורה

סי' תרעג סק"כ.

32. יש אומרים שכך נהגו רבותינו.

33. דרכי-משה והג"ה סי' תרע"א ס"ד ואחרונים, וראה אנציקלופדיה

תלמודית ערך 'חנוכה' עמ' שלו.

34. ספר-המנהגים.

הכנסת מברכים גם לפני השקיעה, אך לא לפני "פִּלְגֵּי המנחה" (בארץ זה מספר דקות לאחר השעה 15:30 - את השעה המדויקת יש לבדוק בלוחות הזמנים)⁴⁶.

מתחילים להדליק את הנרות מצד ימין, ולאחר ההדלקה שרים "הנרות הללו" בניגון המוכר.

לא יוצאים ידי חובה בהדלקת הנרות בבית הכנסת, וגם מי שהדליק בעצמו את החנוכייה בבית הכנסת יחזור וידליק בביתו. אך "שהחינו" בלילה הראשון יוכל לברך בבית רק אם בהדלקה בביתו יוצאים ידי חובה בני המשפחה, ואילו אם מדליק רק לעצמו לא יברך שוב "שהחינו"⁴⁷.

אם תנאי הבטיחות מאפשרים, כדאי שתדלוק חנוכייה בבית הכנסת במשך כל היממה⁴⁸.

בהדלקות ציבוריות:

גם בהדלקות מרכזיות ובהדלקות במקומות ציבוריים - יש להדליק נרות חנוכה בברכה, ויש לעשות זאת לאחר "פלג המנחה".

וכשמדליקים נרות בעסקים וחנויות וכדומה, ואין עשרה אנשים שנוכחים במקום בזמן ההדלקה - עדיף להדליק בחלון הראווה.

ועל הניסים

מה יעשה מי ששכח לומר "ועל הניסים"?

בתפילה - אם נזכר לפני שאמר את שם השם בסיום ברכת "מודים" - חוזר לאחור ואומר "ועל הניסים". ואם נזכר אחר כך - ממשיך את התפילה כרגיל ולא חוזר⁴⁹, ולפני "יהיו לרצון" האחרון בסיום תפילת שמונה עשרה יאמר: "יהי רצון מלפניך שתעשה לנו ניסים ונפלאות כמו שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה", וימשיך "בימי מתתיהו" ואת המשך תפילת "ועל הניסים"⁵⁰.

בברכת המזון - אם נזכר לפני שאמר את שם השם בסיום ברכת "נודה לך" - חוזר לאחור ואומר "ועל הניסים". ואם נזכר אחר כך - ממשיך את ברכת המזון כרגיל ולא חוזר, ולפני "הרחמן הוא יזכנו" יאמר: "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה",

אם בני המשפחה יהיו ערים כשיחזור, ימתינו לו והוא ידליק כשיחזור. אם הוא יחזור כשהם כבר ישנים - האישה³⁵ או אחד הילדים ידליקו, והוא עצמו ידליק כשיחזור, בתנאי שיתכוון לא לצאת ידי חובה בנרות שהם הדליקו. והכי טוב להעיר את בני הבית, כדי שיוכל לברך ללא פקפוק³⁶.

נרות חנוכה מדליקים בבגדים רגילים ולא בבגדי שבת וחג³⁷, והנשואים חוגרים אבנט³⁸.

לא מדליקים נר חנוכה מנר חנוכה דולק אחר, אלא רק בעזרת השמש או נר אחר³⁹.

מתחילים להדליק את הנרות לאחר שמסיימים לומר את כל הברכות, ואחרי שגומרים להדליק את כל הנרות אומרים "הנרות הללו".

מתעכבים סמוך לנרות כחצי שעה⁴⁰, ובזמן הזה יש לעסוק יחד עם בני המשפחה בתורה או בשמחה של מצווה.

הנרות צריכים לדלוק חמישים דקות לפחות⁴¹, ובזמן הזה החנוכייה צריכה להיות במקומה ואין להזיז אותה משם⁴². נר שכבה לפני הזמן, מדליקים אותו בלי ברכה. כעבור חמישים דקות אפשר להזיז את החנוכייה ממקומה, גם אם הנרות עדיין דולקים.

עד חמישים דקות מהדלקת הנרות, הנשים נוהגות לא לעשות מלאכות כמו כביסה ותפירה. לאחר מכן אפשר, אך לא מול הנרות כל עוד הם דולקים⁴³.

בבית הכנסת:

מציבים את החנוכייה בקיר הדרומי של בית הכנסת, והנרות מסודרים בחנוכייה ממזרח למערב⁴⁴. בבית הכנסת מניחים את החנוכייה במקום גבוה, למעלה מ-80 ס"מ⁴⁵.

בבית הכנסת מדליקים את הנרות לפני "עלינו לשבח" בסיום תפילת מנחה. בהדלקה בבית

35. לקוטי-שיחות חלק ל' שם. ועיין במשנה-ברורה סי' תרע"ה ס"ק ט.

36. שו"ע ונו"כ סי' תער"ב.

37. ספר-המנהגים. 'שערי הלכה ומנהג' שם. לוח כולל-חב"ד. וכן נהג הרבי כמה וכמה שנים - על פי הרב החסיד ר"ל גרונר.

38. ספר-המנהגים.

39. שו"ע סי' תרע"ד ס"א בהג"ה.

40. ספר-המנהגים שם.

41. ספר-המנהגים שם. וראה 'התקשרות' גיליון רעד עמ' 15.

42. סידור אדה"ז. שו"ע ואחרונים סי' תרע"ה ס"א. וע"ע שו"ת הצמח-צדק א"ח סי' סז ס"ה, ובהתקשרות' גיליון רעד עמ' 18.

43. ראה בהשלמות לשו"ע רבינו סי' עת"ר סו"ס ד. לוח כולל חב"ד. כף-החיים שם ס"ק ט'.

44. שו"ע ורמ"א סי' תרע"א ס"ז.

45. פרי-מגדים סי' תרע"ה בא"א ס"ב.

46. ראה ב"ח ר"ס תער"ב ופר"ח סי' תרע"ט. שיחות-קודש תשכ"ג עמ' 401. וע"ע 'התקשרות' גיליון עג, עמ' 13 הערה 4.

47. רמ"א סי' תרע"א סו"ס ז' ושערי תשובה שם.

48. סה"ש תש"נ ח"א עמ' 193 הערה 81. 'שערי הלכה ומנהג' א"ח ח"ב סי' רפ. וראה ד"מ תער"ב סוף ס"ק א. אנציקלופדיה תלמודית כרך טז, ערך 'חנכה', ציון 139.

49. לוח כולל-חב"ד.

50. ט"ז סי' תרפ"ב ס"ק ג וא"ר שם ס"ק ב.

בימי החנוכה נוהגים להרבות בלימוד תורה⁶⁸,
וכן בצדקה ובגמילות חסדים⁶⁹.

מבצע חנוכה

הרבי הציע וקרא לפעול ב"מבצע חנוכה", כדי
להשפיע על יהודים אחרים לקיים את מצוות
ומנהגי חנוכה⁷⁰:

* להשפיע על החברים והשכנים, שכולם
ידליקו נרות חנוכה, כולל הילדים הקטנים
שידליקו חנוכייה בעצמם. וכן לפעול שבכל בית
יהודי ידליקו נרות חנוכה, ואם אין גבר שידליק
בבית - שתדליק אישה, או אפילו ילדה⁷¹.

* לאסוף ילדים, אנשי כוחות הביטחון, וכן
חולים ואסירים - לספר להם את סיפור נס
החנוכה, לשמח אותם בסופגניות וכדומה, ולתת
להם להדליק חנוכייה⁷².

* להדליק⁷³ נרות חנוכה במקומות הציבוריים
המרכזיים ביותר בכל עיר ויישוב ובכל מקום
אפשרי, כדי לפרסם את הנס.

* להשתדל שכל הילדים, בנים ובנות, יקבלו
דמי חנוכה וגם ייתנו לחבריהם.

* לעורר ללמוד בכל יום מימי החנוכה את
נושאי החג בתורה.

וימשיך "בימי מתתיהו" ואת המשך תפילת "ועל
הניסים"⁵¹ [ואם זה בשבת - יאמר את "הרחמן" של
שבת קודם לכן; אם זה בראש חודש טבת - יאמר
את "הרחמן" של ראש חודש קודם לכן; ואם זה
בשבת ראש חודש - יאמר את "הרחמן" של שבת
ואת "הרחמן" של ראש חודש לפני כן]⁵².

מנהגי חנוכה

נוהגים לשחק בסביבון⁵³.

נוהגים לאכול בחנוכה מאכלי חלב וגבינה⁵⁴, וכן
מאכלים שעשויים בשמן⁵⁵.

במהלך ימי חנוכה⁵⁶ יש לערוך מסיבות חנוכה
בכל מקום - בחוג המשפחה⁵⁷, במקומות העבודה
וכן במוסדות החינוך - לגברים, לנשים, לילדים
ולילדות. במסיבות אלה יש לספר על נס חנוכה
ומה שלומדים ממנו⁵⁸.

הרבי הורה להשתדל לתת דמי חנוכה לילדים
- כדי לחנך אותם להשתמש בכסףם לדברי
קדושה⁵⁹, ולעודד אותם להוסיף בלימוד התורה⁶⁰
ובנתינת צדקה⁶¹. את דמי החנוכה נותנים לבנים
ולבנות⁶², גם הקטנים וגם הגדולים⁶³. הרבי הרי"צ
היה נותן דמי חנוכה לבנותיו גם אחרי שהתחתנו
וכן לחתניו⁶⁴, הרבי הרש"ב נתן לנכדו⁶⁵, ובני
זוג ייתנו זה לזה⁶⁶. יש לתת פעמיים לפחות במהלך
ימי חנוכה, וכדאי לתת דמי חנוכה בכל יום⁶⁷.

51. רמ"א סי' תרפ"ב ס"א. סידור יעב"ץ (בהוצאת אשכול ח"א עמ' תסה),
שלחן שלמה וערוך השלחן סי' תרפ"ב ס"ג, וכן כתב בקצות השלחן סי'
מז בבדי השלחן סי' ק"ח.

52. יד אפרים, משנה ברורה וכף החיים שם.

53. 'התועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 185.

54. הוספות לשו"ע אדה"ז סי' תר"ע ס"ג.

55. סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 196 הערה 26.

56. לקר"ש כרך כה עמ' 401.

57. היום-יום כ"ח בכסלו. תורת מנחם חלק כא עמ' 295.

58. סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 122. 'התועדויות' תשמ"ב ח"ב עמ' 545.

59. לקר"ש ח"י עמ' 290.

60. התועדויות תשמ"ח ח"ב עמ' 65.

61. התועדויות תשמ"ט ח"ב עמ' 63.

62. סה"ש תש"נ ח"א עמ' 210.

63. שם, עמ' 199.

64. סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 163. 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב סי' רפג.

65. שיחת נר ה' דחנוכה תש"ל בסופה.

66. 'התועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 132.

67. היום-יום, כ"ח בכסלו. סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 163, ותש"נ ח"א עמ'
194. 'שערי הלכה ומנהג' שם.

68. 'התועדויות' תשמ"ב ח"ב עמ' 599 ועמ' 618.

69. פרי-מגדים שם. ספר-המנהגים, עיי"ש בהערה, ובלקו"ש ח"ה עמ' 443
בהערות.

70. 'שבח המועדים' עמ' 98.

71. סה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 172. וראה גם שיחות-קודש תשל"ד עמ' 237.

72. 'התועדויות' תשמ"ט ח"ב עמ' 23.

73. סה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 190.

שניים מקרא ואחד תרגום

מוקדש לע"נ הרה"ת ר' מנחם מענדל הכהן ב"ר הרה"ת יהושע זעליק הכהן ע"ה
ומרת גאלדא בת הרה"ת מרדכי ירחמיאל חיים לימא ע"ה

לפליטה: ואמר אם ייתי עשו למשריתא תדא
וימחנה ויהי (נ"י וימחנה ויהי) משריתא
דתשתאר לשיזבא: ויאמר יעקב אלהי אבי
אברהם ואלהי אבי יצחק יהוה האמר אלי
שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך: ויאמר
יעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק יהוה
האמר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה
עמך: ואמר יעקב אלהי דאבא אברהם ואלהה
דאבא יצחק יי די אמר לי טוב לארצך ולילדותך
ואיטיב עמך: יי קטנתי מפל החסדים ומפל
האמת אשר עשית את עבדך כי במקלי
עברתי את הירדן הוה ועתה הייתי לשני
מחנות: קטנתי מפל החסדים ומפל האמת אשר
עשית את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן
הוה ועתה הייתי לשני מחנות: ועין זכותי מפל
חסדין ומפל טבון די עבדת עם עבדך ארי יחידי
עברית ית נדנא הדין וקען הוייתי לתרין (נ"י
לתרין) משרין: יי הצילני נא מיד אחי מיד
עשו פירא אנכי אתו פניבוא והפני אם
על בנים: הצילני נא מיד אחי מיד עשו פירא
אנכי אתו פניבוא והפני אם על בנים: שוכני
קען מידא דאחי מידא דעשו ארי דחל אנא מנה
דילמא ייתי וימחנני אמא על בניא: יי ואתה
אמרת היטב איטיב עמך ושמתו את זרעך
בחול הים אשר לא יספר מרב: ואתה אמרת
היטב איטיב עמך ושמתו את זרעך בחול הים
אשר לא יספר מרב: ואת אמרת אוטבא אוטיב
עמך ואשוי ית בניך סגי אין פחלא דימא די לא
יתמנון מסגי:

שני יי וילן שם בלילה ההוא ויקח מן הבא בידו
מנחה לעשו אחיו: וילן שם בלילה ההוא ויקח
מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו: וכת תמן
בליליא ההוא ונסבי מן דאיתי בידה תקרבתא

ווישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו
ארצה שעיר שדה אדום: וישלח יעקב מלאכים
לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום:
וישלח יעקב אנדין קדמוהי לות עשו אחוהי
לארעא דשעיר לחקל אדום: ה ויצו אתם לאמר
כה תאמרון לאדני לעשו פה אמר עבדך יעקב
עם לבן גרתי ואחר עד עתה: ויצו אתם לאמר
כה תאמרון לאדני לעשו פה אמר עבדך יעקב
עם לבן גרתי ואחר עד עתה: ופקיד יתהון
למימר פדין תימרון לרבוני לעשו פדנן אמר
עבדך יעקב עם לכן דרית ואחרית עד קען:
ויהי לו שור וחמור צאן ועבד ושפחה
ואשלחה להגיד לאדני למצאתי פניו: ויהי
לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד
לאדני למצאתי פניו: והוה לי תורין וחמרין
ען ועבדין ואמקן ושלחית לחנא לרבוני
לאשקחא רחמין פניו: וישבו המלאכים
אל יעקב לאמר באנו אל אחיך אל עשו וגם
הלך לקראתך וארבע מאות איש עמו: וישבו
המלאכים אל יעקב לאמר באנו אל אחיך אל
עשו וגם הלך לקראתך וארבע מאות איש עמו:
ותבו אנדיא לות יעקב למימר אתינא לות אחוה
לות עשו ואף אחי לקדמותך וארבע מאה גברא
עמה: ה ויירא יעקב מאד ויצר לו ויחץ את
העם אשר אתו ואת הצאן ואת הבקר
והגמלים לשני מחנות: ויירא יעקב מאד ויצר
לו ויחץ את העם אשר אתו ואת הצאן ואת
הבקר והגמלים לשני מחנות: ודחיל יעקב לחדא
ועקת לה ופליג ית עמא די עמה וית ענא וית
תורי וגמליא לתרין משרין: ה ויאמר אם יבוא
עשו אלי המחנה האחת והכהו והיה המחנה
הנשאר לפליטה: ויאמר אם יבוא עשו אל
המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר

לתו: ופקיד אף ית תנניא אף ית תליתא אף ית
 כל דאזלין בטר עדריא למימר כפתגמא קדין
 תמללון עם עשו כד תשכחון יתה: כא ואמרתם
 גם הנה עבדך יעקב אחרינו כראמר אכפרה
 פניו במנחה ההלכת לפני ואחרי כן אראה
 פניו אולי ישא פני: ואמרתם גם הנה עבדך
 יעקב אחרינו כראמר אכפרה פניו במנחה
 ההלכת לפני ואחרי כן אראה פניו אולי ישא פני:
 ותימרון אף הו עבדך יעקב אתי בתרנא ארי
 אמר אנתה לרוגזה בתקרבתא דאזלת לקדמי
 ובתר פן אחזי אפוהי מאים יסב אפי: כד ותעבר
 המנחה על פניו והוא לן בלילה והוא
 במחנה: ותעבר המנחה על פניו והוא לן בלילה
 הוא במחנה: ועברת תקרבתא על אפוהי והוא
 בת בלילא ההוא במשורייתא: כד ויקם | בלילה
 הוא ויקח את שתי נשיו ואת שתי שפחתיו
 ואת אחד עשר ילדיו ועבר את מעבר יבק:
 ויקם | בלילה הוא ויקח את שתי נשיו ואת שתי
 שפחתיו ואת אחד עשר ילדיו ועבר את מעבר
 יבק: וקם בלילא הוא ודבר ית תרתינ נשוהי וית
 תרתינ לחינתה וית חד עסר בנוהי ועבר ית
 מעבר יבקא: כד ויקחם ויעברם את הנחל
 ויעבר את אשר לו: ודברנון ועברנון ית נחלא
 ואעבר ית דילה: כה ויותר יעקב לבדו ויאבק
 איש עמו עד עלות השחר: ויותר יעקב לבדו
 ויאבק איש עמו עד עלות השחר: ואשתאר יעקב
 בלחודוהי ואשתדל גברא עמה עד דסלק צפרא:
 כו וירא פי לא יכל לו ויגע בכף ירכו ותקע
 כף ירד יעקב בהאבקו עמו: וירא פי לא יכל לו
 ויגע בכף ירכו ותקע כף ירד יעקב בהאבקו עמו:
 ויחזא ארי לא יכיל לה וקריב בפתי ירפה וזע פתי
 ירפא דייעקב באשתדלותה עמה: כז ויאמר
 שלחני פי עלה השחר ויאמר לא אשלחך פי

לעשו אחוהי: כז עזים מאתים ותישים עשרים
 רחלים מאתים ואילים עשרים: עזים מאתים
 ותישים עשרים רחלים מאתים ואילים עשרים:
 עזי מאתן ותישיא עסרין רחלין מאתן ודקרין
 עסרין: כז גמלים מיניקות ובניהם שלשים
 פרות ארבעים ופרים עשרה אתנת עשרים
 ועזים עשרה: גמלים מיניקות ובניהם שלשים
 פרות ארבעים ופרים עשרה אתנת עשרים ועזים
 עשרה: גמלי מנקתא ובניהון תלתי תורתא
 ארבעין ותורי עסרא אתנן עסרין ועירי עסרא:
 י ויתן ביד עבדיו עדר עדר לבדו ויאמר אל
 עבדיו עברו לפני ורוח תשימו בין עדר ובין
 עדר: ויתן ביד עבדיו עדר עדר לבדו ויאמר
 אל עבדיו עברו לפני ורוח תשימו בין עדר ובין
 עדר: ויהב ביד עבדוהי עדרא עדרא בלחודוהי
 ואמר לעבדוהי עברו קדמי ורוחא תשונון בין
 עדרא ובין עדרא: יא ויצו את הראשון לאמר כי
 יפגשך עשו אחי ושאלך לאמר למי אתה
 ואנה תלך ולמי אלה לפניך: ויצו את הראשון
 לאמר כי יפגשך עשו אחי ושאלך לאמר למי
 אתה ואנה תלך ולמי אלה לפניך: ופקיד ית
 קדמאה למימר ארי יערענך עשו אחי ושאלך
 למימר למן את ולאן את אזל ולמן אליו דקדמך:
 יב ואמרת לעבדך ליעקב מנחה הוא שלוחה
 לאדני לעשו והנה גם הוא אחרינו: ואמרת
 לעבדך ליעקב מנחה הוא שלוחה לאדני לעשו
 והנה גם הוא אחרינו: ותימר לעבדך ליעקב
 תקרבתא היא דמשלחא לרבוני לעשו והא אף
 הוא אתי בתרנא: כ ויצו גם את השני גם
 את השלישי גם את פלה הלכים אחרי
 העדרים לאמר בדבר הזה תדברון אל עשו
 במצאכם אתו: ויצו גם את השני גם את
 השלישי גם את פלה הלכים אחרי העדרים
 לאמר בדבר הזה תדברון אל עשו במצאכם

אם־בִּרְכַתְּנִי: וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי כִּי עָלָה הַשֶּׁחֶר וַיֹּאמֶר
לֹא אֶשְׁלַחְךָ כִּי אם־בִּרְכַתְּנִי: וַאֲמַר שְׁלַחְנִי אֲרִי
סְלִיק צַפְרָא וַאֲמַר לֹא אֶשְׁלַחְנִיךָ אֱלֹהִין בִּרְכַתְּנִי:
כֹּה וַיֹּאמֶר אֱלֹו מַה־שְּׂמֹךְ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: וַיֹּאמֶר
אֱלֹו מַה־שְּׂמֹךְ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: וַאֲמַר לֹה מַה שְּׂמֹךְ
וַאֲמַר יַעֲקֹב: כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד
שְׂמֹךְ כִּי אם־יִשְׂרָאֵל כִּי־שְׂרִית עִם־אֱלֹהִים
וְעִם־אֲנָשִׁים וְתוֹכֵל: וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד
שְׂמֹךְ כִּי אם־יִשְׂרָאֵל כִּי־שְׂרִית עִם־אֱלֹהִים וְעִם־
אֲנָשִׁים וְתוֹכֵל: וַאֲמַר לֹא יַעֲקֹב יִתְאַמֵּר עוֹד שְׂמֹךְ
אֱלֹהִין יִשְׂרָאֵל אֲרִי בִּרְכַת כְּדָם יי ועם גִּבְרִיא
וּכְלֵתָא: 5 וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הַגִּידְהֵנָּה שְׂמֹךְ
וַיֹּאמֶר לְמָה זֶה תִּשְׁאַל לְשֹׁמֵי וּבְרַךְ אֹתוֹ שָׁם:
וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הַגִּידְהֵנָּה שְׂמֹךְ וַיֹּאמֶר לְמָה
זֶה תִּשְׁאַל לְשֹׁמֵי וּבְרַךְ אֹתוֹ שָׁם: וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב
וַאֲמַר חַיִּי כֵּצֵן שְׂמֹךְ וַאֲמַר לְמָה דָּנָן אַתְּ שְׂאֵל
לְשֹׁמֵי וּבְרַיְךְ יִתֵּה תַמָּן:

שְׁלִישִׁי לֹא וַיִּקְרָא יַעֲקֹב שֵׁם הַמְּקוֹם פְּנִיָּאל כִּי
רְאִיתִי אֱלֹהִים פְּנִים אֶל־פְּנִים וְתַנְצַל נַפְשִׁי:
וַיִּקְרָא יַעֲקֹב שֵׁם הַמְּקוֹם פְּנִיָּאל כִּי־רְאִיתִי אֱלֹהִים
פְּנִים אֶל־פְּנִים וְתַנְצַל נַפְשִׁי: וַיִּקְרָא יַעֲקֹב שְׂמָא
דְאַתְרָא פְּנִיָּאל אֲרִי חַזִּיתִי מִלְּאֲכִיא בִּי אַפִּין
בְּאַפִּין וְאַשְׁתַּזְכַּת נַפְשִׁי: 6 וַיִּזְרַחֲלוּ הַשְּׂמֹשׁ
כְּאִשֶּׁר עֵבֶר אֶת־פְּנוֹאֵל וְהוּא צֹלַע עַל־יָרְכּוֹ:
וַיִּזְרַחֲלוּ הַשְּׂמֹשׁ כְּאִשֶּׁר עֵבֶר אֶת־פְּנוֹאֵל וְהוּא
צֹלַע עַל־יָרְכּוֹ: וְדָנָח לֹה שְׂמֹשׁא כְּמָא דִּי עֵבֶר יֵת
פְּנוֹאֵל וְהוּא מְטַלַע עַל יָרְכָה: 7 אֶל־פֶּן לֹא־
יֵאכְלוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־גִּיד הַנְּשֵׂה אֲשֶׁר עַל־כַּף
הַיָּרֵךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי נִגְעַל בְּכַף־יָרֵךְ יַעֲקֹב
בְּגִיד הַנְּשֵׂה: אֶל־פֶּן לֹא־יֵאכְלוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־
גִּיד הַנְּשֵׂה אֲשֶׁר עַל־כַּף הַיָּרֵךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי
נִגְעַל בְּכַף־יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנְּשֵׂה: עַל פֶּן לֹא יֵיכְלוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת גִּידָא דְנַשִּׂיאָא דִּי עַל פְּתִי יָרְכָא עַד
יִזְמָא הַדִּין אֲרִי קָרִיב בְּפִתֵי יָרְכָא וַיַּעֲקֹב בְּגִידָא

דְנַשִּׂיאָא: 8 וַיִּשְׂאֵא יַעֲקֹב עֵינָיו וַיִּרְא וְהִנֵּה עֹשׂוּ בָּא
וְעָמֹו אַרְבַּע מְאוֹת אִישׁ וַיַּחֲזַק אֶת־הַיְלָדִים
עַל־לֶאֱהָ וְעַל־רַחֵל וְעַל שְׁתֵּי הַשְּׂפָחוֹת: וַיִּשְׂאֵא
יַעֲקֹב עֵינָיו וַיִּרְא וְהִנֵּה עֹשׂוּ בָּא וְעָמֹו אַרְבַּע מְאוֹת
אִישׁ וַיַּחֲזַק אֶת־הַיְלָדִים עַל־לֶאֱהָ וְעַל־רַחֵל וְעַל
שְׁתֵּי הַשְּׂפָחוֹת: וַיִּזְקַף יַעֲקֹב עֵינוֹהִי וַחֲזָא וְהָא
עֹשׂוּ אֵתָא וְעַמְּהָ אַרְבַּע מְאַה גְּבָרִין וּפְלִיג יֵת
בְּנִיאָא עַל לֶאָה וְעַל רַחֵל וְעַל תַּרְמִין לַחֲמִינְתָא:
9 וַיִּשֶׂם אֶת־הַשְּׂפָחוֹת וְאֶת־יְלִדֵיהֶן רֵאשֻׁנָּה
וְאֶת־לֶאֱהָ וַיְלִדֶיהָ אַחֲרָנִים וְאֶת־רַחֵל וְאֶת־יוֹסֵף
אַחֲרָנִים: וַיִּשֶׂם אֶת־הַשְּׂפָחוֹת וְאֶת־יְלִדֵיהֶן רֵאשֻׁנָּה
וְאֶת־לֶאֱהָ וַיְלִדֶיהָ אַחֲרָנִים וְאֶת־רַחֵל וְאֶת־יוֹסֵף
אַחֲרָנִים: וַשׁוּי יֵת לַחֲמִינְתָא וַיֵּת בְּגִינֵהן קְדָמָיִן וַיֵּת
לֶאָה וּבְכֵהָא בְּתַרְאִין וַיֵּת רַחֵל וַיֵּת יוֹסֵף בְּתַרְאִין:
10 וְהוּא עֵבֶר לַפְּנִיָּהם וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שְׁבַע
פְּעֻמִּים עַד־גִּשְׁתּוֹ עַד־אֲחִיו: וְהוּא עֵבֶר לַפְּנִיָּהם
וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שְׁבַע פְּעֻמִּים עַד־גִּשְׁתּוֹ עַד־אֲחִיו:
וְהוּא עֵבֶר קְדָמִיָּהוּן וּסְגִיד עַל אַרְעָא שְׁבַע זְמַנִּין
עַד מִקְרַבָּה עַד (נִי"ו לֹת) אַחֻוּהִי: 11 וַיִּרְצַן עֹשׂוּ
לְקַרְאֹתוֹ וַיַּחֲבַקְהוּ וַיַּפֵּל עַל־צַוְאַרְיוֹ כְּתִיב צוּאָרוֹ
וַיִּשְׁקָהוּ וַיִּכְבּוּ: וַיִּרְצַן עֹשׂוּ לְקַרְאֹתוֹ וַיַּחֲבַקְהוּ וַיַּפֵּל
עַל־צַוְאַרְיוֹ וַיִּשְׁקָהוּ וַיִּכְבּוּ: וַיִּהְיֶה עֹשׂוּ לְקַדְמוּתָהּ
וּגְפֻפָּה וּנְפִל עַל צוּאָרָהּ וַנְּשַׁקָּהּ וַיִּכְבּוּ: 12 וַיִּשְׂאֵא
אֶת־עֵינָיו וַיִּרְא אֶת־הַנְּשִׂים וְאֶת־הַיְלָדִים וַיֹּאמֶר
מִי־אֵלֶּה לָּךְ וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים אֲשֶׁר־חֲנָן אֱלֹהִים
אֶת־עַבְדְּךָ: וַיִּשְׂאֵא אֶת־עֵינָיו וַיִּרְא אֶת־הַנְּשִׂים
וְאֶת־הַיְלָדִים וַיֹּאמֶר מִי־אֵלֶּה לָּךְ וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים
אֲשֶׁר־חֲנָן אֱלֹהִים אֶת־עַבְדְּךָ: וַיִּזְקַף יֵת עֵינוֹהִי
וַחֲזָא יֵת נַשִּׂיאָא וַיֵּת בְּנִיאָא וַאֲמַר מִן אֵלִין לָךְ וַאֲמַר
בְּנִיאָא דִּי חֹס יי יֵת עַבְדְּךָ:

13 וַיִּבְעִי וַתִּגְשַׁן הַשְּׂפָחוֹת הַנְּהָ וַיְלִדֵיהֶן וַתִּשְׁתַּחֲוּוּ:
וַתִּגְשַׁן הַשְּׂפָחוֹת הַנְּהָ וַיְלִדֵיהֶן וַתִּשְׁתַּחֲוּוּ: וַיִּקְרַיְבַת
לַחֲמִינְתָא אַנִּין וּבְגִינֵהן וּסְגִידָא: 14 וַתִּגְשַׁן גַּם־לֶאֱהָ
וַיְלִדֶיהָ וַיִּשְׁתַּחוּ וְאַחַר נַגַּשׁ יוֹסֵף וְרַחֵל

וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ: וַתִּגַּשׁ גַּם-לֵאמֹר וַיִּלְדֶּיהָ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ וְאַחֵר
נִגַּשׁ יוֹסֵף וְרַחֵל וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ: וַיִּקְרַב אָף לֵאמֹר
וַבִּנְיָה וּסְגִידוֹ וַבַּתֵּר פֶּן קָרִיב יוֹסֵף וְרַחֵל וּסְגִידוֹ:
ח וַיֹּאמֶר מִי לָךְ כָּל-הַמַּחְנֶה הַזֶּה אֲשֶׁר פָּגַשְׁתִּי
וַיֹּאמֶר לְמִצְרַיִם בְּעֵינֵי אֲדֹנָי: וַיֹּאמֶר מִי לָךְ
כָּל-הַמַּחְנֶה הַזֶּה אֲשֶׁר פָּגַשְׁתִּי וַיֹּאמֶר לְמִצְרַיִם
בְּעֵינֵי אֲדֹנָי: וַאֲמַר מִן לָךְ כָּל מִשְׁרֵמַת הַדִּין דִּי
עָרַעִית וַאֲמַר לְאַשְׁכַּח רַחֲמִין בְּעֵינֵי רַבּוּנֵי:
ט וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ יִשְׁלִי רַב אַחִי יְהִי לָךְ אֲשֶׁר-לָךְ:
וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ יִשְׁלִי רַב אַחִי יְהִי לָךְ אֲשֶׁר-לָךְ: וַאֲמַר
עֲשׂוּ אִית לִי סִגִּי אַחִי אֲצַלַח בְּדִלְךָ: י וַיֹּאמֶר
יַעֲקֹב אֶל-נָא אִם-נָא מִצְּאִיתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְלִקְחַתְּ
מִנְחָתִי מִיָּדַי כִּי עַל-פִּי רְאִיתִי פְּנֶיךָ בְּרֵאת פְּנֵי
אֱלֹהִים וַתִּרְצַנֵּי: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-נָא אִם-נָא
מִצְּאִיתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְלִקְחַתְּ מִנְחָתִי מִיָּדַי כִּי עַל-פִּי
רְאִיתִי פְּנֶיךָ בְּרֵאת פְּנֵי אֱלֹהִים וַתִּרְצַנֵּי: וַאֲמַר
יַעֲקֹב בְּכַעַס אִם כֵּעֵן אֲשַׁכְּחִית רַחֲמִין בְּעֵינֶיךָ
וַתִּקַּבַּל תִּקְרַבְתִּי מִן יָדַי אֲרִי עַל כֵּן חֲזַתְנֹן לְאַפִּיךָ
כַּחֲזוֹן אַפִּי בְּרַבִּיבָא וְאַתְרַעֲרַע לִי: יא כַּחֲנָא אֶת
בְּרַכְתִּי אֲשֶׁר הִבָּאת לָךְ כִּי-חֲנַנֵּי אֱלֹהִים וְכִי
יִשְׁלִי-כָל וַיִּפְצַרְבוּ וַיִּקַּח: כַּחֲנָא אֶת-בְּרַכְתִּי
אֲשֶׁר הִבָּאת לָךְ כִּי-חֲנַנֵּי אֱלֹהִים וְכִי יִשְׁלִי-כָל
וַיִּפְצַרְבוּ וַיִּקַּח: קַבֵּל כֵּעֵן יַת תִּקְרַבְתִּי דְאַתּוּתִיאַת
לָךְ אֲרִי רַחֲמִים עָלַי (קָדָם) יב וְאַרִי אִית לִי כֹלָא
וְאַתְקַף בַּה וְקַבִּיל: יג וַיֹּאמֶר נִסְעָה וְנִלְכָה
וְאַלְכָה לְנִגְדָךְ: וַיֹּאמֶר נִסְעָה וְנִלְכָה וְאַלְכָה
לְנִגְדָךְ: וַאֲמַר נִטְל וְנִיחָךְ וְאַיִחָךְ לְקַבְלָךְ: יד וַיֹּאמֶר
אֵלָיו אֲדֹנָי יְדַע כִּי-הִלְדִּים רַפִּים וַתִּצְאֵן וַתִּבְקַר
עֲלוֹת עָלַי וְדַפְקוּם יוֹם אַחַד וַמְתוּ כָּל-הַצֹּאֵן:
וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדֹנָי יְדַע כִּי-הִלְדִּים רַפִּים וַתִּצְאֵן
וַתִּבְקַר עֲלוֹת עָלַי וְדַפְקוּם יוֹם אַחַד וַמְתוּ כָּל-
הַצֹּאֵן: וַאֲמַר לַה רַבּוּנֵי יְדַע אֲרִי יִנְקִיא רַפִּיכִין
וְעָנָא וְתוֹרִי מִינְקִתָא עָלַי וְדַחֲקוּנֹן יוֹמָא חַד
וַיִּמְתוּנֹן כָּל עָנָא: יו וַעֲבַר-נָא אֲדֹנָי לְפָנַי עֲבָדוּ

וַאֲנִי אֶתְנַהֲלָה לְאַפִּי לְרַגְלֵי הַמְּלֹאכָה אֲשֶׁר-לְפָנַי
וְלַרְגְלֵי הַיְלָדִים עַד אֲשֶׁר-אָבָא אֶל-אֲדֹנָי
שְׁעִירָה: יעֲבַר-נָא אֲדֹנָי לְפָנַי עֲבָדוּ וַאֲנִי אֶתְנַהֲלָה
לְאַפִּי לְרַגְלֵי הַמְּלֹאכָה אֲשֶׁר-לְפָנַי וְלַרְגְלֵי הַיְלָדִים
עַד אֲשֶׁר-אָבָא אֶל-אֲדֹנָי שְׁעִירָה: יעֲבַר כֵּעֵן רַבּוּנֵי
קָדָם עֲבָדָה וְאַנָּא אֲדַבֵּר בְּנִיח לְרַגְלֵי עוֹבְדָתָא דִּי
קָדָמִי וְלַרְגְלֵי יִנְקִיא עַד דִּי אַעוֹל לְוַת רַבּוּנֵי
לְשַׁעִיר: טו וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ אֲצִיגְהֵנָא עִמָּךְ מִן
הַעַם אֲשֶׁר אֶתִּי וַיֹּאמֶר לְמָה זֶה אֲמַצְאִיחֹן
בְּעֵינֵי אֲדֹנָי: וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ אֲצִיגְהֵנָא עִמָּךְ מִן-הָעַם
אֲשֶׁר אֶתִּי וַיֹּאמֶר לְמָה זֶה אֲמַצְאִיחֹן בְּעֵינֵי אֲדֹנָי:
וַאֲמַר עֲשׂוּ אֲשַׁבּוּק כֵּעֵן עִמָּךְ מִן עִמָּא דְעָמִי וַאֲמַר
לְמָא דְנָן אֲשַׁכְּח רַחֲמִין בְּעֵינֵי רַבּוּנֵי: טז וַיִּשְׁבַּ
בַּיּוֹם הַהוּא עֲשׂוּ לְדַרְכּוֹ שְׁעִירָה: וַיִּשְׁבַּ בַּיּוֹם
הַהוּא עֲשׂוּ לְדַרְכּוֹ שְׁעִירָה: וְתַב בְּיוֹמָא הַהוּא
עֲשׂוּ לְאַרְחָה לְשַׁעִיר: יז וַיַּעֲקֹב נָסַע סִפְתָּה וַיִּבֶן
לוֹ בַּיִת וְלִמְקַנְהוּ עֲשָׂה סִפְתָּה עַל-יִבְנֵן קְרָא
שְׁם-הַמְּקוֹם סְכוּת: יח וַיַּעֲקֹב נָסַע סִפְתָּה וַיִּבֶן לוֹ
בַּיִת וְלִמְקַנְהוּ עֲשָׂה סִפְתָּה עַל-יִבְנֵן קְרָא שְׁם-הַמְּקוֹם
סְכוּת: יט וַיַּעֲקֹב נָטַל לְסְכוּת וַיִּבְנָא לַה בֵּיתָא
וְלִבְעִירָה עֲבַד מְטַלָּן עַל כֵּן קְרָא שְׁמָא דְאַתְרָא
סְכוּת: כ וַיִּבְאָ יַעֲקֹב שְׁלָם עִיר שְׁכָם אֲשֶׁר
בְּאַרְצֵן כְּנַעַן בְּבֵאוֹ מִפְּדָן אַרְם וַיַּחֲזֵן אֶת-פְּנֵי
הַעִיר: וַיִּבְאָ יַעֲקֹב שְׁלָם עִיר שְׁכָם אֲשֶׁר בְּאַרְצֵן
כְּנַעַן בְּבֵאוֹ מִפְּדָן אַרְם וַיַּחֲזֵן אֶת-פְּנֵי הַעִיר: וַאֲתָא
יַעֲקֹב שְׁלָם קְרַתָּא דְשְׁכָם דִּי בְּאַרְעָא דְכְּנַעַן
בְּמִיתָה מִפְּדָן דְאַרְם וַיִּשְׂרָא לְקַבֵּל (אַפִּי) קְרַתָּא:
כא וַיִּלְכֹּן אֶת-חִלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר נָטְהֵ-שְׁם אֶהֱלוֹ
מִיַּד בְּנֵי-חַמּוֹר אֲבִי שְׁכָם בְּמֵאָה קִשְׁיָתָה: וַיִּלְכֹּן
אֶת-חִלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר נָטְהֵ-שְׁם אֶהֱלוֹ מִיַּד
בְּנֵי-חַמּוֹר אֲבִי שְׁכָם בְּמֵאָה קִשְׁיָתָה: וַיִּבֶן יַת
אַחְסַנְתָּ חַקְלָא דִּי פָּרַס תַּמָּן מִשְׁכְּנָה מִיַּדָּא דְכַנֵּי
חַמּוֹר אֲבוּהֵי דְשְׁכָם בְּמֵאָה חוֹרְפָן: כב וַיַּצְבֵּ-שְׁם
מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא-לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: וַיַּצְבֵּ-שְׁם

מִזְבֵּחַ וּלְקָרְאֵלוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: וְאַקִּם תַּמָּן
 מִדְּבַחָא וּפְלַח עֲלוּהֵי קְדָם אֵל אֱלֹהֵא דִישְׂרָאֵל: ס
 חֲמוּשׁ א וַתֵּצֵא דִינָה בַת־לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב
 לְרֵאוֹת בְּבָנוֹת הָאָרֶץ: וַתֵּצֵא דִינָה בַת־לֵאָה אֲשֶׁר
 יָלְדָה לְיַעֲקֹב לְרֵאוֹת בְּבָנוֹת הָאָרֶץ: וּנְפַקַת דִינָה
 בַת לֵאָה דִי יְלִידַת לְיַעֲקֹב לְמַחְזֵי בְּכַנַת אַרְעָא:
 כ וַיֵּרָא אֹתָהּ שָׂכֶם בֶּן־חַמּוֹר הַחֲוִי נָשִׂיא הָאָרֶץ
 וַיִּקַּח אֹתָהּ וַיִּשְׁכַּב אִתָּהּ וַעֲנָהּ: וַיֵּרָא אֹתָהּ
 שָׂכֶם בֶּן־חַמּוֹר הַחֲוִי נָשִׂיא הָאָרֶץ וַיִּקַּח אֹתָהּ
 וַיִּשְׁכַּב אִתָּהּ וַעֲנָהּ: וַחֲזָא יְתֵה שָׂכֶם בֶּר חַמּוֹר
 חַיִּינָהּ רַבָּא דְאַרְעָא וַדְּבַר יְתֵה וּשְׂכִיב יְתֵה
 וַעֲנָהּ: ג וַתִּדְבַק נַפְשׁוֹ בְּדִינָה בַת־יַעֲקֹב וַיֵּאָהֵב
 אֶת־כְּתִיב הַנְּעִר קְרִי הַנְּעִרָה וַיְדַבֵּר עַל־לֵב
 כְּתִיב הַנְּעִר קְרִי הַנְּעִרָה: וַתִּדְבַק נַפְשׁוֹ בְּדִינָה
 בַת־יַעֲקֹב וַיֵּאָהֵב אֶת־הַנְּעִרָה וַיְדַבֵּר עַל־לֵב
 הַנְּעִרָה: וְאַתְרַעֲיַאת וּמְלִיל עַל לְבָא דְעוֹלָמְתָא:
 ד וַיֹּאמֶר שָׂכֶם אֶל־חַמּוֹר אָבִיו לֵאמֹר קַח־לִי
 אֶת־הַיְלָדָה הַזֹּאת לְאִשָּׁה: וַיֹּאמֶר שָׂכֶם אֶל־
 חַמּוֹר אָבִיו לֵאמֹר קַח־לִי אֶת־הַיְלָדָה הַזֹּאת
 לְאִשָּׁה: וְאָמַר שָׂכֶם לְחַמּוֹר אָבוּהִי לְמִימַר סָב לִי
 יַת עוֹלָמְתָא הָדָא לְאַנְתּוֹ: ה וַיַּעֲקֹב שָׁמַע כִּי טָמְאָה
 אֶת־דִּינָה בְּתוֹ וּבְנָיו הָיוּ אֶת־מִקְנֵהוּ בַשָּׂדֶה
 וַהֲחֹרֵשׁ יַעֲקֹב עַד־בָּאִם: וַיַּעֲקֹב שָׁמַע כִּי טָמְאָה
 אֶת־דִּינָה בְּתוֹ וּבְנָיו הָיוּ אֶת־מִקְנֵהוּ בַשָּׂדֶה
 וַהֲחֹרֵשׁ יַעֲקֹב עַד־בָּאִם: וַיַּעֲקֹב שָׁמַע אַרִי סְאִיב
 יַת דִּינָה בְּרַתָּהּ וּבְנוּהִי הָווּ עִם גִּיתוּהִי בְּחַקְלָא
 וּשְׂתִיק יַעֲקֹב עַד מִיתִיהוֹן: ו וַיֵּצֵא חַמּוֹר אָבִי
 שָׂכֶם אֶל־יַעֲקֹב לְדַבֵּר אִתּוֹ: וַיֵּצֵא חַמּוֹר אָבִי
 שָׂכֶם אֶל־יַעֲקֹב לְדַבֵּר אִתּוֹ: וּנְפַק חַמּוֹר אָבוּהִי
 דְשָׂכֶם לוֹת יַעֲקֹב לְמַלְלָא עִמָּה: ז וּבְנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ
 מִן־הַשָּׂדֶה בְּשִׁמְעֵם וַיִּתְעַצְבוּ הָאֲנָשִׁים וַיַּחַר
 לָהֶם מְאֹד כִּי נִבְלָה עֵשָׂה בְּיִשְׂרָאֵל לְשַׁכַּב
 אֶת־בַּת־יַעֲקֹב וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה: וּבְנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ

מִן־הַשָּׂדֶה בְּשִׁמְעֵם וַיִּתְעַצְבוּ הָאֲנָשִׁים וַיַּחַר
 לָהֶם מְאֹד כִּי נִבְלָה עֵשָׂה בְּיִשְׂרָאֵל לְשַׁכַּב
 אֶת־בַּת־יַעֲקֹב וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה: וּבְנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ

וְאִתִּיבוּ כְּנִי יַעֲקֹב יְת שָׁכַם יְת וְיַת חֲמוֹר אֲבוּהִי וּ
 בְּחֻמְתָּא וּמְלִילוֹ דִּי סָאֵב יְת דִּינָה אַחְתְּהוּן: ^י
 וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם לֹא נוּכַל לַעֲשׂוֹת הַדְּבָר הַזֶּה
 לְתַת אֶת־אֲחֵתְנוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר־לוֹ עֲרֻלָּה כִּי־
 חֲרָפָה הוּא לָנוּ: וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם לֹא נוּכַל לַעֲשׂוֹת
 הַדְּבָר הַזֶּה לְתַת אֶת־אֲחֵתְנוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר־לוֹ
 עֲרֻלָּה כִּי־חֲרָפָה הוּא לָנוּ: וַאֲמְרוּ לְהוֹן לֹא נְכוּל
 לְמַעַבְד פְּתַגְמָא הַדִּין לְמַתָּן יְת אַחְתְּנָא לְגַבְר
 דִּי־לִיה עֲרֻלְתָּא אַרְי חֲסוּדָא הִיא לָנָא: ^י אַךְ־
 בְּזֹאת נֹאֹת לְכֶם אִם תְּהִיוּ כְּמִנּוּ לְהַמְלֹל לְכֶם
 כְּלִיזְכָּר: אַךְ־בְּזֹאת נֹאֹת לְכֶם אִם תְּהִיוּ כְּמִנּוּ
 לְהַמְלֹל לְכֶם כְּלִיזְכָּר: בְּרַם בְּדָא נְתַפְס לְכוּן אִם
 תְּהִיוּן כְּתַנְנָא לְמַגְזֹר לְכוּן כַּל דְּכוּרָא: ^י וְנִתְנָנוּ
 אֶת־בְּנֵיתֵינוּ לְכֶם וְאֶת־בְּנֵיתֵיכֶם נִקְחֵלְנוּ וְיִשְׁבְּנוּ
 אִתְכֶם וְהִיִּינוּ לְעַם אֶחָד: וְנִתְנָנוּ אֶת־בְּנֵיתֵינוּ לְכֶם
 וְאֶת־בְּנֵיתֵיכֶם נִקְחֵלְנוּ וְיִשְׁבְּנוּ אִתְכֶם וְהִיִּינוּ לְעַם
 אֶחָד: וְנִתְנָנוּ יְת בְּנֵיתְנָא לְכוּן וְיַת בְּנֵיתֵיכוּן נִסְכּ לָנָא
 וְנִתְוִיב עֲמִכוּן וְנִהִי לְעַמָּא חַד: ^י וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ
 אֲלֵינוּ לְהַמְלֹל וְלִקְחֵנוּ אֶת־בְּתָנוּ וְהִלְכְּנוּ: וְאִם־
 לֹא תִשְׁמְעוּ אֲלֵינוּ לְהַמְלֹל וְלִקְחֵנוּ אֶת־בְּתָנוּ
 וְהִלְכְּנוּ: וְאִם לֹא תִקְבְּלוּן מִנְנָא לְמַגְזֹר וְנִדְבַר יְת
 בְּרַתְנָא וְנִזִּיל: ^י וַיִּיטְבוּ דְבַרְיֵיהֶם בְּעֵינֵי חֲמוֹר
 וּבְעֵינֵי שָׁכַם בְּן־חֲמוֹר: וַיִּיטְבוּ דְבַרְיֵיהֶם בְּעֵינֵי
 חֲמוֹר וּבְעֵינֵי שָׁכַם בְּן־חֲמוֹר: וּשְׁפָרוּ פְתַגְמֵיהוֹן
 בְּעֵינֵי חֲמוֹר וּבְעֵינֵי שָׁכַם בְּרַם חֲמוֹר: ^י וְלֹא־אֲחֵר
 הַנְּעַר לַעֲשׂוֹת הַדְּבָר כִּי חֲפִץ בְּכַת־יַעֲקֹב וְהוּא
 נִכְבֵּד מִכָּל בֵּית אָבוּיוֹ: וְלֹא־אֲחֵר הַנְּעַר לַעֲשׂוֹת
 הַדְּבָר כִּי חֲפִץ בְּכַת־יַעֲקֹב וְהוּא נִכְבֵּד מִכָּל בֵּית
 אָבוּיוֹ: וְלֹא אוֹחֵר עוֹלִימָא לְמַעַבְד פְּתַגְמָא אַרְי
 אֲתַרְעֵי כַּת יַעֲקֹב וְהוּא יְקִיר מִכָּל בֵּית אֲבוּהִי: ^י
 וַיָּבֵא חֲמוֹר וּשְׁכַם בְּנוֹ אֶל־שַׁעַר עִירָם וַיִּדְבְּרוּ
 אֶל־אֲנָשֵׁי עִירָם לֵאמֹר: וַיָּבֵא חֲמוֹר וּשְׁכַם בְּנוֹ
 אֶל־שַׁעַר עִירָם וַיִּדְבְּרוּ אֶל־אֲנָשֵׁי עִירָם לֵאמֹר:
 וְאֵתָא חֲמוֹר וּשְׁכַם בְּרַה לְתַרַע קְרַתְהוֹן וּמְלִילוֹ

עִם אֲנָשֵׁי קְרַתְהוֹן לְמִימַר: כֹּא הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה
 שְׁלָמִים הֵם אִתְּנוּ וַיִּשְׁבוּ בְּאֶרֶץ וַיִּסְחָרוּ אִתְּהּ
 וְהָאֶרֶץ הֵנָּה רַחֲבַת־יָדַיִם לְפָנֵיהֶם אֶת־בְּנֵיהֶם
 נִקְחֵלְנוּ לְנָשִׁים וְאֶת־בְּנֵיתֵינוּ נִתְּנוּ לָהֶם:
 הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה שְׁלָמִים הֵם אִתְּנוּ וַיִּשְׁבוּ בְּאֶרֶץ
 וַיִּסְחָרוּ אִתְּהּ וְהָאֶרֶץ הֵנָּה רַחֲבַת־יָדַיִם לְפָנֵיהֶם
 אֶת־בְּנֵיהֶם נִקְחֵלְנוּ לְנָשִׁים וְאֶת־בְּנֵיתֵינוּ נִתְּנוּ לָהֶם:
 גְּבַרְיָא הָאֵלִין שְׁלָמִין אֲנוּן עֲמָנָא וְיִתִּיבוּן בְּאַרְעָא
 וַיַּעֲבְדוּן בַּה סְחוּרְתָא וְאַרְעָא הָא פְתִיּוֹת דִּין
 קְדַמִּיהוֹן יְת בְּנֵיתֵיהוֹן נִסְכּ לָנָא לְנָשִׁין וְיַת בְּנֵיתְנָא
 נִתְּנוּ לְהוֹן: ^כ אַךְ־בְּזֹאת יֵאָתוּ לָנוּ הָאֲנָשִׁים
 לְשִׁבְתָּא אִתְּנוּ לְהִיּוֹת לְעַם אֶחָד בְּהַמְלוֹל לָנוּ
 כְּלִיזְכָּר כְּאִשְׁרֵי הֵם נְמַלִּים: אַךְ־בְּזֹאת יֵאָתוּ לָנוּ
 הָאֲנָשִׁים לְשִׁבְתָּא אִתְּנוּ לְהִיּוֹת לְעַם אֶחָד בְּהַמְלוֹל
 לָנוּ כְּלִיזְכָּר כְּאִשְׁרֵי הֵם נְמַלִּים: בְּרַם בְּדָא יִתְפַּסּוּן
 לָנָא גּוּבְרִיָא לְמַתְב עֲמָנָא לְמַהוּי לְעַמָּא חַד
 לְמַגְזֹר לָנָא כַּל דְּכוּרָא כְּמָא דִּי אֲנוּן גְזִירִין:
^כ מִקְנֵיהֶם וּקְנִינֵם וְכָל־בְּהֵמָתָם הַלּוֹא לָנוּ הֵם
 אַךְ נֹאֹתָה לָהֶם וַיִּשְׁבוּ אִתְּנוּ: מִקְנֵיהֶם וּקְנִינֵם
 וְכָל־בְּהֵמָתָם הַלּוֹא לָנוּ הֵם אַךְ נֹאֹתָה לָהֶם
 וַיִּשְׁבוּ אִתְּנוּ: גִּיתִיהוֹן וּקְנִינֵיהוֹן וְכָל בְּעִירֵיהוֹן הַלּוֹא
 דִּילְנָא אֲנוּן בְּרַם נְתַפְס לְהוֹן וְיִתִּיבוּן עֲמָנָא:
^כ וַיִּשְׁמְעוּ אֶל־חֲמוֹר וְאֶל־שָׁכַם בְּנוֹ כְּלִיזְכָּרֵי
 שַׁעַר עִירוֹ וַיִּמְלֹל כְּלִיזְכָּר כְּלִיזְכָּרֵי שַׁעַר עִירוֹ:
 וַיִּשְׁמְעוּ אֶל־חֲמוֹר וְאֶל־שָׁכַם בְּנוֹ כְּלִיזְכָּרֵי שַׁעַר
 עִירוֹ וַיִּמְלֹל כְּלִיזְכָּר כְּלִיזְכָּרֵי שַׁעַר עִירוֹ: וְקִבְּלוּ
 מִן חֲמוֹר וּמִן שָׁכַם בְּרַה כַּל נְפָקֵי תַרַע קְרַתְהָ
 וַיְגִזְרוּ כַּל דְּכוּרָא כַּל נְפָקֵי תַרַע קְרַתְהָ: ^כ וַיְהִי
 בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיּוֹתָם פְּאָכִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי־
 בְנֵי־יַעֲקֹב שְׁמֵעוֹן וְלוֹי אֲחֵי דִינָה אִישׁ חֲרָבּוֹ
 וַיָּבֵאוּ עַל־הָעִיר בְּטַח וַיַּהֲרֹגוּ כְּלִיזְכָּר: וַיְהִי
 בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיּוֹתָם פְּאָכִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי־בְנֵי־
 יַעֲקֹב שְׁמֵעוֹן וְלוֹי אֲחֵי דִינָה אִישׁ חֲרָבּוֹ וַיָּבֵאוּ
 עַל־הָעִיר בְּטַח וַיַּהֲרֹגוּ כְּלִיזְכָּר: וַהֲרָה בִּיּוֹמָא

תליתאָה פֿד תקיפו עליהון פאביהון ונסיבו תרין
בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה גבר חרפה ועלו
על קרמא דיתבון לרחצן וקטלו כל דכורא:
וְאֶת־חֲמוֹר וְאֶת־שָׁכֶם בְּנוֹ הַרְגוּ לְפִי־חֶרֶב
וַיִּקְחוּ אֶת־דִּינָה מִבֵּית שָׁכֶם וַיֵּצְאוּ: וְאֶת־חֲמוֹר
וְאֶת־שָׁכֶם בְּנוֹ הַרְגוּ לְפִי־חֶרֶב וַיִּקְחוּ אֶת־דִּינָה
מִבֵּית שָׁכֶם וַיֵּצְאוּ: וְיֵת חֲמוֹר וְיֵת שָׁכֶם בְּרַח
קָטְלוּ לַפְתָּגָם דְּחֶרֶב וּדְכָרוּ יֵת דִּינָה מִבֵּית שָׁכֶם
וַיִּנְפְּקוּ: כו בְּנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ עַל־הַחֲלָלִים וַיִּבְזוּ
הָעִיר אֲשֶׁר טָמְאוּ אַחֹתָם: בְּנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ
עַל־הַחֲלָלִים וַיִּבְזוּ הָעִיר אֲשֶׁר טָמְאוּ אַחֹתָם: בְּנֵי
יַעֲקֹב עָלוּ לַחֲלָצָא קְטִילֵיָא וּבְזוּ קְרַמָּא דִּי סְאִיבו
אַחֲתֵהוֹן: כח אֶת־צֹאנֶם וְאֶת־בָּקְרָם וְאֶת־
חֲמֹרֵיהֶם וְאֵת אֲשֶׁר־בְּעִיר וְאֶת־אֲשֶׁר בְּשָׂדֶה
לָקְחוּ: אֶת־צֹאנֶם וְאֶת־בָּקְרָם וְאֶת־חֲמֹרֵיהֶם וְאֵת
אֲשֶׁר־בְּעִיר וְאֶת־אֲשֶׁר בְּשָׂדֶה לָקְחוּ: יֵת עֲנָהוֹן וְיֵת
תוֹרְהוֹן וְיֵת חֲמֹרֵיהוֹן וְיֵת דִּי בְּקַרְמָא וְיֵת דִּי
בְּחֻלְלָא בְּזוּ: כט וְאֶת־כָּל־חֵילָם וְאֶת־כָּל־טַפָּם
וְאֶת־נְשֵׁיהֶם שָׁבוּ וַיָּבֹאוּ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר בְּבֵית:
וְאֶת־כָּל־חֵילָם וְאֶת־כָּל־טַפָּם וְאֶת־נְשֵׁיהֶם שָׁבוּ
וַיָּבֹאוּ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר בְּבֵית: וְיֵת כָּל נִכְסֵיהוֹן וְיֵת
כָּל טַפְּלֵהוֹן וְיֵת נְשֵׁיהוֹן שָׁבוּ וּבְזוּ וְיֵת כָּל דִּי
בְּבֵיתָא: לו וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־שְׁמֵעוֹן וְאֶל־לוֹי
עֲכַרְתֶּם אֹתִי לְהַבְאִישְׁנִי בִישָׁב הָאָרֶץ בַּפְּנֵעֵנִי
וּבַפְּרֹזִי וְאֲנִי מֵתִי מִסָּפֶר וְנֹאסְפּוֹ עָלַי וְהַפּוּנִי
וְנִשְׁמַדְתִּי אֲנִי וּבֵיתִי: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־שְׁמֵעוֹן
וְאֶל־לוֹי עֲכַרְתֶּם אֹתִי לְהַבְאִישְׁנִי בִישָׁב הָאָרֶץ
בַּפְּנֵעֵנִי וּבַפְּרֹזִי וְאֲנִי מֵתִי מִסָּפֶר וְנֹאסְפּוֹ עָלַי
וְהַפּוּנִי וְנִשְׁמַדְתִּי אֲנִי וּבֵיתִי: וְאָמַר יַעֲקֹב לְשְׁמֵעוֹן
וּלְלוֹי עֲכַרְתֶּן יֵתִי לְמַתָּן דְּכָבוּ בִּינְנָא וּבִינֵי יֵתִי
אַרְעָא בְּכַנְעֲנָאָה וּבְכַרְזָּאָה וְאַנָּא עִם דְּמַגְנִן
וַיִּתְפַּנְּשׁוּן עָלַי וַיִּמְחַנּוּנִי וְאַשְׁתַּצִּי אָנָּא וְאָנֹשׁ
בֵּיתִי: לא וַיֹּאמְרוּ הַכּוֹזְנֵה יַעֲשֶׂה אֶת־אַחֹתָנוּ:
וַיֹּאמְרוּ הַכּוֹזְנֵה יַעֲשֶׂה אֶת־אַחֹתָנוּ: פ וְאָמְרוּ

הַכְּנַפְקָת בְּרָא יִתְעַבַּד (נ"י יַעֲבַד יֵת) לְאַחֲתָנָא:
א וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־יַעֲקֹב קוּם עֲלֵה בֵּית־אֵל
וְשִׁבְשֵׁם וַעֲשֵׂה־שֵׁם מוֹזַבַּח לְאֵל הַנְּרָאָה אֵלֶיךָ
בְּבִרְחֹךָ מִפְּנֵי עֲשׂוֹ אַחִיד: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־יַעֲקֹב
קוּם עֲלֵה בֵּית־אֵל וְשִׁבְשֵׁם וַעֲשֵׂה־שֵׁם מוֹזַבַּח לְאֵל
הַנְּרָאָה אֵלֶיךָ בְּבִרְחֹךָ מִפְּנֵי עֲשׂוֹ אַחִיד: וְאָמַר יֵי
לְיַעֲקֹב קוּם סַק לְבֵית אֵל וְיֵתִב תַּמָּן וְעַבַּד תַּמָּן
מִדְּבַחָא לְאַלְהָא דְאַתְגְּלִי לָךְ בְּמַעֲרַקָךְ מִן גְּדָם
עֲשׂוֹ אַחִיד: ב וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־בֵּיתוֹ וְאֵל כָּל־
אֲשֶׁר עִמּוֹ הִסְרוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנֹּכַח אֲשֶׁר בְּתַכְכֶּם
וְהַפְּתִירוּ וְהַחֲלִיפוּ שְׁמֹלְתֵיכֶם: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־
בֵּיתוֹ וְאֵל כָּל־אֲשֶׁר עִמּוֹ הִסְרוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנֹּכַח
אֲשֶׁר בְּתַכְכֶּם וְהַפְּתִירוּ וְהַחֲלִיפוּ שְׁמֹלְתֵיכֶם: וְאָמַר
יַעֲקֹב לְאַנְשׁ בֵּיתָהּ וְלַכָּל דִּי עִמָּה אַעֲדוּ יֵת טַעוֹת
עִמְמֵיָא דִּי בִּינִיכּוֹן וְאַדְכּוֹ וְשִׁנּוּ פְּסוּתְכּוֹן:
ז וְנִקְוִמָה וְנַעֲלָה בֵּית־אֵל וְאַעֲשֵׂה־שֵׁם מוֹזַבַּח
לְאֵל הַעֲנָה אֹתִי בְּיוֹם צַרְתִּי וַיְהִי עִמּוֹדִי בְּדַרְךָ
אֲשֶׁר הִלְכְתִּי: וְנִקְוִמָה וְנַעֲלָה בֵּית־אֵל וְאַעֲשֵׂה־
שֵׁם מוֹזַבַּח לְאֵל הַעֲנָה אֹתִי בְּיוֹם צַרְתִּי וַיְהִי עִמּוֹדִי
בְּדַרְךָ אֲשֶׁר הִלְכְתִּי: וְנִקְוִם וְנִסַּק לְבֵית אֵל וְאַעֲבַד
תַּמָּן מִדְּבַחָא לְאַלְהָא דְקַבֵּל צְלוֹתֵי בְּיוֹמָא דַּעֲקָתִי
וְתוּה מִימְרָה בְּסַעֲדֵי בְּאַרְחָא דִּי אֲזוּלִית: ח וַיִּתְּנוּ
אֶל־יַעֲקֹב אֵת כָּל־אֱלֹהֵי הַנֹּכַח אֲשֶׁר בְּיָדָם
וְאֶת־הַנּוֹמִים אֲשֶׁר בְּאֹזְנֵיהֶם וַיִּטְמְנוּ אֹתָם יַעֲקֹב
תַּחַת הָאֵלָהּ אֲשֶׁר עִם־שָׁכֶם: וַיִּתְּנוּ אֶל־יַעֲקֹב
אֵת כָּל־אֱלֹהֵי הַנֹּכַח אֲשֶׁר בְּיָדָם וְאֶת־הַנּוֹמִים אֲשֶׁר
בְּאֹזְנֵיהֶם וַיִּטְמְנוּ אֹתָם יַעֲקֹב תַּחַת הָאֵלָהּ אֲשֶׁר
עִם־שָׁכֶם: וַיִּתְּבוּ לְיַעֲקֹב יֵת כָּל טַעוֹת עִמְמֵיָא דִּי
בִּידֵיהוֹן וְיֵת קְדֻשָּׁא דִּי בְּאַדְנֵיהוֹן וְטַמַּר יִתְהוֹן
יַעֲקֹב תַּחֲוֹת בְּטַמָּא דִּי עִם שָׁכֶם: ט וַיִּפְּעוּ וַיְהִי א
חַתַּת אֱלֹהִים עַל־הָעֵרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם
וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְּנֵי יַעֲקֹב: וַיִּפְּעוּ וַיְהִי א חַתַּת
אֱלֹהִים עַל־הָעֵרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ
אַחֲרֵי בְּנֵי יַעֲקֹב: וַיִּטְלוּ וְתוֹת דְּחֻלָּא דִּי עַל

שיש יב ואת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְרָהָם
 וְלִיצְחָק לְךָ אֶתְנַנְנָה וְלִרְעֵךְ אַחֲרָיִךְ אֶתֵּן אֶת־
 הָאָרֶץ: וְאֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְרָהָם וְלִיצְחָק
 לְךָ אֶתְנַנְנָה וְלִרְעֵךְ אַחֲרָיִךְ אֶתֵּן אֶת־הָאָרֶץ: וְזֶת
 אֲרַעֲא דִי יְהִיבִית לְאַבְרָהָם וְלִיצְחָק לְךָ אֶתְנַנְנָה
 וְלִבְנֶיךָ בְּתֵרֵךְ אֶתֵּן יְת אֲרַעֲא: יג וַיַּעַל מֵעֵלְיוֹ
 אֱלֹהִים בְּמָקוֹם אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֹתוֹ: וַיַּעַל מֵעֵלְיוֹ
 אֱלֹהִים בְּמָקוֹם אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֹתוֹ: וְאֶסְתַּלַּק מֵעֵלְוֵהִי
 יִקְרָא דִּי בְּאַתְרָא דִי מְלִיל עֲמָה: יד וַיֵּצֵב יַעֲקֹב
 מַצְבֵּה בְּמָקוֹם אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֹתוֹ מַצְבֵּת אֲבָן וַיִּסְדֹּף
 עָלֶיהָ נֶסֶד וַיִּצַּק עָלֶיהָ שֵׁמֶן: וַיֵּצֵב יַעֲקֹב מַצְבֵּה
 בְּמָקוֹם אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֹתוֹ מַצְבֵּת אֲבָן וַיִּסְדֹּף עָלֶיהָ נֶסֶד
 וַיִּצַּק עָלֶיהָ שֵׁמֶן: וְאָקִים יַעֲקֹב קִמְתָא בְּאַתְרָא דִי
 מְלִיל עֲמָה קִמְתָא אֲבָנָא וְאֶסְדֹּף עֲלָה נְסוּכִין וְאָרִיק
 עֲלָה מִשְׁחָא: טו וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶת־שֵׁם הַמָּקוֹם
 אֲשֶׁר דִּבֶּר אֹתוֹ שֵׁם אֱלֹהִים בֵּית־אֵל: וַיִּקְרָא
 יַעֲקֹב אֶת־שֵׁם הַמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֹתוֹ שֵׁם אֱלֹהִים
 בֵּית־אֵל: וְקָרָא יַעֲקֹב יְת שְׁמָא דְאַתְרָא דִי מְלִיל
 עֲמָה תַּמְן יי בֵּית אֵל: טז וַיִּסְעוּ מִבֵּית אֵל
 וַיְהִי־עוֹד כְּבָרֶת־הָאָרֶץ לְבֹאֵא אֶפְרָתָה וְתִלְדֹּ
 רְחֵל וְתִקַּשׁ בְּלִדְתָּהּ: וַיִּסְעוּ מִבֵּית אֵל וַיְהִי־עוֹד
 כְּבָרֶת־הָאָרֶץ לְבֹאֵא אֶפְרָתָה וְתִלְדֹּ רְחֵל וְתִקַּשׁ
 בְּלִדְתָּהּ: וַיִּטְלוּ מִבֵּית אֵל וְהוּהוּ עוֹד כְּרֹבֶת אֲרַעֲא
 לְמִיעַל לְאֶפְרָת וּיְלִידַת רְחֵל וְקִשְׂיַתָּא בְּמִילְדָה:
 יז וַיְהִי בְּהַקְשָׁתָהּ בְּלִדְתָּהּ וְתִאמַר לָהּ הַמְוִלְדַת
 אֶל־תִּירְאִי כִּי־גַם־זֶה לְךָ בֶּן: וַיְהִי בְּהַקְשָׁתָהּ
 בְּלִדְתָּהּ וְתִאמַר לָהּ הַמְוִלְדַת אֶל־תִּירְאִי כִּי־גַם־זֶה
 לְךָ בֶּן: וְהוּהוּ בְּקִשְׂיֹתָהּ בְּמִילְדָה וְאֶמְרַת לָהּ
 חִיָּתָא לֹא תִדְחֲלִי אֲרִי אֲפִי דִין לִידֵךְ כִּר: יח וַיְהִי
 בְּצִאת נִפְשָׁהּ כִּי מָתָה וְתִקְרָא שְׁמוֹ בְּרָאוּגִי
 וְאָבִיו קָרָא־לוֹ בְּנִימוֹן: וַיְהִי בְּצִאת נִפְשָׁהּ כִּי
 מָתָה וְתִקְרָא שְׁמוֹ בְּרָאוּגִי וְאָבִיו קָרָא־לוֹ בְּנִימוֹן:
 וְהוּהוּ בְּמַפְק נִפְשָׁהּ אֲרִי מִיתָת (נ"י מִיתָת) וְקָרַת
 שְׁמָה כִּר דְּנִי וְאָבִוּהִי קָרָא לָהּ בְּנִימוֹן: יט וְתִמְתָּ

עֲמָמָא דִי בְּקִרְוִי סִחְרִיגִיחוֹן וְלֹא רְדַפוּ כְּתֵר בְּנֵי
 יַעֲקֹב: י וַיֵּבֵא יַעֲקֹב לְוֵהָה אֲשֶׁר בְּאָרֶץ בְּנֵעַן הוּא
 בֵּית־אֵל הוּא וְכֹל־הַעַם אֲשֶׁר־עִמּוֹ: וַיֵּבֵא יַעֲקֹב
 לְוֵהָה אֲשֶׁר בְּאָרֶץ בְּנֵעַן הוּא בֵּית־אֵל הוּא וְכֹל־הַעַם
 אֲשֶׁר־עִמּוֹ: וְאַתָּא יַעֲקֹב לְלוּז דִּי בְּאַרְעָא דְכַנְעַן
 הִיא בֵּית אֵל הוּא וְכֹל עֲמָא דִי עֲמָה: יא וַיִּבְנֶן שֵׁם
 מוֹבֵחַ וַיִּקְרָא לְמָקוֹם אֵל בֵּית־אֵל כִּי שֵׁם נְגִלוֹ
 אֵלֹו הַאֱלֹהִים בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אַחִיו: וַיִּבְנֶן שֵׁם מוֹבֵחַ
 וַיִּקְרָא לְמָקוֹם אֵל בֵּית־אֵל כִּי שֵׁם נְגִלוֹ אֵלֹו
 הַאֱלֹהִים בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אַחִיו: וַיִּבְנֵא תַּמְן מִדְּבַחָא
 וַיִּקְרָא לְאַתְרָא אֵל בֵּית אֵל אֲרִי תַּמְן אֶתְגְּלִי לָהּ יי
 בְּמַעֲרָקָה מִן קְדָם אַחִוּהִי: יג וְתִמְתָּ דְּבָרָה מִיַּנְקַת
 רְבִקָּה וְתִקְבֵּר מִתַּחַת לְבֵית־אֵל תַּחַת הָאֱלֹוֹן
 וַיִּקְרָא שְׁמוֹ אֱלֹוֹן בְּכוֹת: יד וְתִמְתָּ דְּבָרָה מִיַּנְקַת
 רְבִקָּה וְתִקְבֵּר מִתַּחַת לְבֵית־אֵל תַּחַת הָאֱלֹוֹן וַיִּקְרָא
 שְׁמוֹ אֱלֹוֹן בְּכוֹת: וּמִיתַת דְּבוֹרָה מִנְקַתָּא דְּרְבִקָּה
 וְאַתְקַבְּרַת מְלַרַע לְבֵית אֵל בְּשַׁפּוּלֵי מִישְׁרָא וַיִּקְרָא
 שְׁמָה מִישֵׁר כְּכִיתָא: פ ט וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶל־יַעֲקֹב
 עוֹד כְּבֹאֵא מִפְּדֵן אַרְם וַיִּבְרַךְ אֹתוֹ: וַיִּרְא אֱלֹהִים
 אֶל־יַעֲקֹב עוֹד כְּבֹאֵא מִפְּדֵן אַרְם וַיִּבְרַךְ אֹתוֹ:
 וְאַתְגְּלִי יי לִיעֲקֹב עוֹד כְּמִיתוּהִי מִפְּדֵן אַרְם וְכִרִיד
 יְתָה: יז וַיֹּאמְרוּ־לוֹ אֱלֹהִים שְׁמוֹךְ יַעֲקֹב לֹא־יִקְרָא
 שְׁמוֹךְ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם־יִשְׂרָאֵל יְהִיָּה שְׁמוֹךְ
 וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמְרוּ־לוֹ אֱלֹהִים שְׁמוֹךְ
 יַעֲקֹב לֹא־יִקְרָא שְׁמוֹךְ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם־יִשְׂרָאֵל
 יְהִיָּה שְׁמוֹךְ וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל: וְאָמַר לָהּ יי
 שְׁמוֹךְ יַעֲקֹב לֹא יִתְקַרֵּי שְׁמוֹךְ עוֹד יַעֲקֹב אֶלְהִין
 יִשְׂרָאֵל יְהִיא שְׁמוֹךְ וַיִּקְרָא יְת שְׁמָה יִשְׂרָאֵל:
 יט וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֱלֹהִים אֲנִי אֵל שְׁדֵי פְרָה וְרִבְהָ גֹוִי
 וְקַהֲל גֹוִים יְהִיָּה מִמְּךָ וּמְלָכִים מִחֲלָצִידֵךְ יֵצְאוּ:
 וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֱלֹהִים אֲנִי אֵל שְׁדֵי פְרָה וְרִבְהָ גֹוִי וְקַהֲל
 גֹוִים יְהִיָּה מִמְּךָ וּמְלָכִים מִחֲלָצִידֵךְ יֵצְאוּ: וְאָמַר לָהּ
 יי אָנָּא אֵל שְׁדֵי פּוּשׁ וּסְגִי עִם וְכַנְשַׁת שְׁכֻטִין יְהִיא
 מִמְּךָ וּמְלָכִין דְּשְׁלִיטִין בְּעַמְמָא מִמְּךָ יִפְקוּן:

רָחֵל וּתְקַבֵּל בְּדֶרֶךְ אֶפְרָתָה הוּא בֵּית לָחֶם:
וּתְמַת רָחֵל וּתְקַבֵּל בְּדֶרֶךְ אֶפְרָתָה הוּא בֵּית לָחֶם:
וּמִיַּת רָחֵל וּתְקַבֵּל בְּדֶרֶךְ אֶפְרָתָה הוּא בֵּית לָחֶם:
כּ וַיֵּצֵב יַעֲקֹב מִצְבֵּה עַל־קְבֻרַתָּהּ הוּא
מִצְבַּת קְבֻרַת־רָחֵל עַד־הַיּוֹם: וַיֵּצֵב יַעֲקֹב מִצְבֵּה
עַל־קְבֻרַתָּהּ הוּא מִצְבַּת קְבֻרַת־רָחֵל עַד־הַיּוֹם:
וְאִקִּים יַעֲקֹב קִמְמָא עַל קְבֻרַתָּהּ הִיא קִמְתָּ קְבֻרַתָּא
דְּרָחֵל עַד יוֹמָא דִּין: כּא וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל וַיֵּט אַהֲלָהּ
מִהַלְאָה לְמַגְדֵּל־עֵדֶר: וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל וַיֵּט אַהֲלָהּ
מִהַלְאָה לְמַגְדֵּל־עֵדֶר: וַיִּטַּל יִשְׂרָאֵל וַיִּפְרַס מִשְׁכְּנָהּ
מִלְהָאָה לְמַגְדֵּלָא דְעֵדֶר: כּב וַיְהִי בַשָּׁנָה יִשְׂרָאֵל
בְּאֶרֶץ הַהוּא וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן וַיִּשְׁכַּב אֶת־בְּלֵהָהּ
פִּילְגֶשֶׁת אָבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל פּ וַיְהִי בְנֵי־יַעֲקֹב
שָׁנִים עֶשְׂרִים: וַיְהִי בַשָּׁנָה יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הַהוּא
וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן וַיִּשְׁכַּב אֶת־בְּלֵהָהּ פִּילְגֶשֶׁת אָבִיו
וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְנֵי־יַעֲקֹב שָׁנִים עֶשְׂרִים: וַהֲוּהּ
פַּד שָׂרָא יִשְׂרָאֵל בְּאֶרְעָא הַהִיא וְאֶזֶל רְאוּבֵן
וּשְׁכִיב עִם בְּלֵהָהּ לְחִינְתָא דְאַבוּהִי וַשְׁמַע יִשְׂרָאֵל
וַהֲוּוּ בְנֵי יַעֲקֹב תְּרֵי עָסֶר: כּג בְּנֵי לֵאָה בְּכוֹר יַעֲקֹב
רְאוּבֵן וַשְׁמַעוֹן וְלֹוִי וַיהוּדָה וַיִּשְׁשָׁכָר וּזְבֻלוֹן: בְּנֵי
לֵאָה בְּכוֹר יַעֲקֹב רְאוּבֵן וַשְׁמַעוֹן וְלֹוִי וַיהוּדָה
וַיִּשְׁשָׁכָר וּזְבֻלוֹן: בְּנֵי לֵאָה בּוֹכְרָא דְיַעֲקֹב רְאוּבֵן
וַשְׁמַעוֹן וְלֹוִי וַיהוּדָה וַיִּשְׁשָׁכָר וּזְבֻלוֹן: כּד בְּנֵי
רָחֵל יוֹסֵף וּבְנֵימָן: בְּנֵי רָחֵל יוֹסֵף וּבְנֵימָן: בְּנֵי
רָחֵל יוֹסֵף וּבְנֵימָן: כּה וּבְנֵי בְלֵהָהּ שְׁפַחַת רָחֵל
דֵּן וְנַפְתָּלִי: וּבְנֵי בְלֵהָהּ שְׁפַחַת רָחֵל דֵּן וְנַפְתָּלִי:
וּבְנֵי בְלֵהָהּ אִמְתָּא דְרָחֵל דֵּן וְנַפְתָּלִי: כּו וּבְנֵי
זְלֶפְהָ שְׁפַחַת לֵאָה גֵּד וְאִשֶּׁר אֵלֶּה בְּנֵי יַעֲקֹב
אִשֶּׁר יִלְדֻלוּ בְּפֶדֶן אַרְם: וּבְנֵי זְלֶפְהָ שְׁפַחַת לֵאָה
גֵּד וְאִשֶּׁר אֵלֶּה בְּנֵי יַעֲקֹב אִשֶּׁר יִלְדֻלוּ בְּפֶדֶן אַרְם:
וּבְנֵי זְלֶפְהָ אִמְתָּא דְלֵאָה גֵּד וְאִשֶּׁר אֵלִין בְּנֵי יַעֲקֹב
דִּי אֲתִילִידֵן לֵה בְּפֶדֶן אַרְם: כּז וַיָּבֵא יַעֲקֹב אֶל־
יַצְחָק אָבִיו מִמְרָא קְרִיַת הָאֲרֻבַּע הוּא חֲבֵרוֹן אִשְׂרָ־
אִשְׂרָ־גַרְשָׁם אַבְרָהָם וַיִּצְחָק: וַיָּבֵא יַעֲקֹב אֶל־

יַצְחָק אָבִיו מִמְרָא קְרִיַת הָאֲרֻבַּע הוּא חֲבֵרוֹן אִשְׂרָ־
אִשְׂרָ־גַרְשָׁם אַבְרָהָם וַיִּצְחָק: וַיָּבֵא יַעֲקֹב לֹוֹת יַצְחָק
אַבוּהִי מִמְרָא קְרִיַת אֲרֻבַּע הִיא חֲבֵרוֹן דִּי דֶר תַּמָּן
אַבְרָהָם וַיִּצְחָק: כּח וַיְהִיו יָמֵי יַצְחָק מֵאֵת שָׁנָה
וּשְׁמֹנִים שָׁנָה: וַיְהִיו יָמֵי יַצְחָק מֵאֵת שָׁנָה וּשְׁמֹנִים
שָׁנָה: וַהֲוּוּ יוֹמֵי יַצְחָק מֵאָה וַתִּמְנַן שָׁנִין: כּט וַיְגֻלַּע
יַצְחָק וַיָּמָת וַיֵּאֱסֹף אֶל־עַמּוּי זָקֵן וּשְׁבַע יָמִים
וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֵשָׂו וַיַּעֲקֹב בְּנוֹ: וַיְגֻלַּע יַצְחָק וַיָּמָת
וַיֵּאֱסֹף אֶל־עַמּוּי זָקֵן וּשְׁבַע יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֵשָׂו
וַיַּעֲקֹב בְּנוֹ: וַאֲתַנְגִּיד יַצְחָק וּמִיַּת וַאֲתַפְּגִישׁ לְעַמָּה
סִיב וּשְׁבַע יוֹמִין וַקְבְּרוּ יְתֵה עֵשָׂו וַיַּעֲקֹב בְּנוֹהִי: פ
א וְאֵלֶּה תְּלֻדֹת עֵשָׂו הוּא אָדוֹם: וְאֵלֶּה תְּלֻדֹת
עֵשָׂו הוּא אָדוֹם: וְאֵלִין תְּוֹלְדַת עֵשָׂו הוּא אָדוֹם:
ב עֵשָׂו לָקַח אֶת־נָשָׁיו מִבְּנוֹת כְּנָעַן אֶת־עֵדָה
בְּת־אֵילֹון הַחֲתִי וְאֶת־אֶהֱלִיבָמָה בְּת־עֵנָה בְּת־
צַבְעוֹן הַחֲתִי: עֵשָׂו לָקַח אֶת־נָשָׁיו מִבְּנוֹת כְּנָעַן
אֶת־עֵדָה בְּת־אֵילֹון הַחֲתִי וְאֶת־אֶהֱלִיבָמָה בְּת־עֵנָה
בְּת־צַבְעוֹן הַחֲתִי: עֵשָׂו נָסִיב יְתֵה נְשׁוּהִי מִבְּנַת כְּנָעַן
יְתֵה עֵדָה בְּת־אֵילֹון חַתָּאָה וַיְתֵה אֶהֱלִיבָמָה בְּתֵה עֵנָה
בְּתֵה צַבְעוֹן חַוָּאָה: ג וְאֶת־בְּשֵׁמֶת בְּת־יִשְׁמַעְאֵל
אָחוֹת נְבוֹיֹת: וְאֶת־בְּשֵׁמֶת בְּת־יִשְׁמַעְאֵל אָחוֹת
נְבוֹיֹת: וַיְתֵה בְּשֵׁמֶת בְּת־יִשְׁמַעְאֵל אָחֵתָה דְנְבוֹיֹת:
ד וַתֵּלֶד עֵדָה לְעֵשָׂו אֶת־אֵילִיפוֹ וּבְשֵׁמֶת יֵלְדָה
אֶת־רְעוּאֵל: וַתֵּלֶד עֵדָה לְעֵשָׂו אֶת־אֵילִיפוֹ וּבְשֵׁמֶת
יֵלְדָה אֶת־רְעוּאֵל: וַיֵּלִידַת עֵדָה לְעֵשָׂו יְתֵה אֵילִיפֹז
וּבְשֵׁמֶת יֵלִידַת יְתֵה רְעוּאֵל: ה וְאֶהֱלִיבָמָה יֵלְדָה
כְּתִיב אֶת־יַעֲשִׂי קְרִי אֶת־יַעוֹשׁ וְאֶת־יַעֲלָם וְאֶת־
קְרַח אֵלֶּה בְּנֵי עֵשָׂו אִשְׂרָ יִלְדוּלוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:
וְאֶהֱלִיבָמָה יֵלְדָה אֶת־יַעוֹשׁ וְאֶת־יַעֲלָם וְאֶת־קְרַח
אֵלֶּה בְּנֵי עֵשָׂו אִשְׂרָ יִלְדוּלוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:
וְאֶהֱלִיבָמָה יֵלִידַת יְתֵה יַעוֹשׁ וַיְתֵה יַעֲלָם וַיְתֵה קְרַח
אֵלִין בְּנֵי עֵשָׂו דִּי אֲתִילִידוּ לֵה בְּאֶרְעָא דְכְּנָעַן:
וַיִּקַּח עֵשָׂו אֶת־נָשָׁיו וְאֶת־בְּנוֹי וְאֶת־בְּנֹתָיו
וְאֶת־כָּל־נַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ וְאֶת־מִקְנֵהוּ וְאֶת־כָּל־

בְּהִמָּתוֹ וְאֵת כָּל־קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן
 וַיִּלְדֵּךְ אֶל־אֶרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחִיו: וַיִּקַּח עֲשׂוֹ
 אֶת־נָשָׁיו וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־כָּל־נַפְשׁוֹת
 בֵּיתוֹ וְאֶת־מִקְנֵהוּ וְאֶת־כָּל־בְּהֵמָתוֹ וְאֵת כָּל־קִנְיָנוֹ
 אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיִּלְדֵּךְ אֶל־אֶרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב
 אָחִיו: וַדָּבָר עָשׂוֹ יֵת נְשׂוּהֵי וַיֵּת בְּנֹהֵי וַיֵּת בְּנֹתָהּ
 וַיֵּת כָּל נַפְשֹׁת בֵּיתָהּ וַיֵּת גִּיתוּהֵי וַיֵּת כָּל בְּעִירָהּ
 וַיֵּת כָּל קִנְיָנָהּ דֵּי קָנָא בְּאַרְעָא דְכְּנָעַן וְאִזְל לְאַרְעָא
 אַחֲרֵי מִן קָדָם יַעֲקֹב אָחִיו: וְכִי־הָיָה רְכוּשָׁם
 רַב מִשְׁבֹּת יַחֲדָו וְלֹא יִכְלָה אֶרֶץ מְגֹרֵיהֶם
 לְשֹׂאת אֹתָם מִפְּנֵי מִקְנֵיהֶם: כִּי־הָיָה רְכוּשָׁם רַב
 מִשְׁבֹּת יַחֲדָו וְלֹא יִכְלָה אֶרֶץ מְגֹרֵיהֶם לְשֹׂאת אֹתָם
 מִפְּנֵי מִקְנֵיהֶם: אַרְי תְּהֵה קִנְיָנָהוֹן סְגִי מִלְּמַתַּב
 כְּתָדָא וְלֹא יִכִּילַת אַרְעֵה תוֹתְבוּתָהוֹן לְסוּבְרָא
 יִתְהוֹן מִן קָדָם גִּיתִיהוֹן: ה וַיֵּשֶׁב עֲשׂוֹ בְּהַר שְׁעִיר
 עֲשׂוֹ הוּא אֲדוּם: וַיֵּשֶׁב עֲשׂוֹ בְּהַר שְׁעִיר עֲשׂוֹ הוּא
 אֲדוּם: וַיִּתִּיב עֲשׂוֹ בְּטוֹרָא דְשְׁעִיר עֲשׂוֹ הוּא
 אֲדוּם: וְאֵלֶּה תִּלְדוֹת עֲשׂוֹ אֲבִי אֲדוּם בְּהַר
 שְׁעִיר: וְאֵלֶּה תִּלְדוֹת עֲשׂוֹ אֲבִי אֲדוּם בְּהַר
 שְׁעִיר: וְאֵלֶּיךָ תוֹלְדַת עֲשׂוֹ אֲבוּהוֹן דְּאֲדוּמָאֵי
 בְּטוֹרָא דְשְׁעִיר: וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־עֲשׂוֹ אֵלִיפֹז
 בְּנֵי־עֵדָה אֵשֶׁת עֲשׂוֹ רְעוּאֵל בְּנֵי־בְשָׂמַת אֵשֶׁת
 עֲשׂוֹ: אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־עֲשׂוֹ אֵלִיפֹז בְּנֵי־עֵדָה אֵשֶׁת
 עֲשׂוֹ רְעוּאֵל בְּנֵי־בְשָׂמַת אֵשֶׁת עֲשׂוֹ: אֵלֶּיךָ שְׁמַתָּה
 בְּנֵי עֲשׂוֹ אֵלִיפֹז בְּרַעְדָּה אֵתְּ אֵתְּ עֲשׂוֹ רְעוּאֵל בְּרַ
 בְּשָׂמַת אֵתְּ עֲשׂוֹ: וְיָדְהוּ בְּנֵי אֵלִיפֹז תִּימָן
 אוֹמֵר צָפוֹ וְגַעְתָּם וְקָנֹז: וְיָדְהוּ בְּנֵי אֵלִיפֹז תִּימָן
 אוֹמֵר צָפוֹ וְגַעְתָּם וְקָנֹז: וְהוּוֹ בְּנֵי אֵלִיפֹז תִּימָן
 אוֹמֵר צָפוֹ וְגַעְתָּם וְקָנֹז: וְתִמְנַעֵ | הִיִּתְהָ פִּילָגֵשׁ
 לְאֵלִיפֹז בְּנֵי־עֲשׂוֹ וְתִלְדֵּךְ לְאֵלִיפֹז אֶת־עַמְלֵק אֵלֶּה
 בְּנֵי עֵדָה אֵשֶׁת עֲשׂוֹ: וְתִמְנַעֵ | הִיִּתְהָ פִּילָגֵשׁ
 לְאֵלִיפֹז בְּנֵי־עֲשׂוֹ וְתִלְדֵּךְ לְאֵלִיפֹז אֶת־עַמְלֵק אֵלֶּה בְּנֵי
 עֵדָה אֵשֶׁת עֲשׂוֹ: וְתִמְנַעֵ תוֹת לְחִינְמָא לְאֵלִיפֹז בְּרַ
 עֲשׂוֹ וְיִלְדִית לְאֵלִיפֹז יֵת עַמְלֵק אֵלֶּיךָ בְּנֵי עֵדָה

אֵתְּ עֲשׂוֹ: וְאֵלֶּה בְּנֵי רְעוּאֵל נַחַת וְזָרַח שְׁמָהּ
 וּמִזָּה אֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי בְשָׂמַת אֵשֶׁת עֲשׂוֹ: וְאֵלֶּה
 בְּנֵי רְעוּאֵל נַחַת וְזָרַח שְׁמָהּ וּמִזָּה אֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי
 בְשָׂמַת אֵשֶׁת עֲשׂוֹ: וְאֵלֶּיךָ בְּנֵי רְעוּאֵל נַחַת וְזָרַח
 שְׁמָהּ וּמִזָּה אֵלֶּיךָ הָיוּ בְּנֵי בְשָׂמַת אֵתְּ עֲשׂוֹ:
 וְאֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי אֶהְלִיבְמָה בְּתֵעֵנָה בְּתֵצְבָעוֹן
 אֵשֶׁת עֲשׂוֹ וְתִלְדֵּךְ לְעֲשׂוֹ כְּתִיב אֶת־יַעֲשִׂיב קְרִי
 אֶת־יַעֲשִׂיב וְאֶת־יַעֲלָם וְאֶת־קָרַח: וְאֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי
 אֶהְלִיבְמָה בְּתֵעֵנָה בְּתֵצְבָעוֹן אֵשֶׁת עֲשׂוֹ וְתִלְדֵּךְ
 לְעֲשׂוֹ אֶת־יַעֲשִׂיב וְאֶת־יַעֲלָם וְאֶת־קָרַח: וְאֵלֶּיךָ הָיוּ
 בְּנֵי אֶהְלִיבְמָה בְּתֵעֵנָה בְּתֵצְבָעוֹן אֵתְּ עֲשׂוֹ
 וְיִלְדִית לְעֲשׂוֹ יֵת יַעֲשִׂיב וַיֵּת יַעֲלָם וַיֵּת קָרַח:
 וְאֵלֶּה אֱלוֹפֵי בְּנֵי־עֲשׂוֹ בְּנֵי אֵלִיפֹז בְּכוֹר עֲשׂוֹ
 אֱלוֹף תִּימָן אֱלוֹף אוֹמֵר אֱלוֹף צָפוֹ אֱלוֹף קָנֹז:
 אֵלֶּה אֱלוֹפֵי בְּנֵי־עֲשׂוֹ בְּנֵי אֵלִיפֹז בְּכוֹר עֲשׂוֹ אֱלוֹף
 תִּימָן אֱלוֹף אוֹמֵר אֱלוֹף צָפוֹ אֱלוֹף קָנֹז: אֵלֶּיךָ
 רְבָרְבֵי בְּנֵי עֲשׂוֹ בְּנֵי אֵלִיפֹז בּוֹכְרָא דְעֲשׂוֹ רְבָא
 תִּימָן רְבָא אוֹמֵר רְבָא צָפוֹ רְבָא קָנֹז: וְאֵלֶּיךָ
 קָרַח אֱלוֹף גַּעְתָּם אֱלוֹף עַמְלֵק אֵלֶּה אֱלוֹפֵי
 אֵלִיפֹז בְּאֶרֶץ אֲדוּם אֵלֶּה בְּנֵי עֵדָה: אֱלוֹף קָרַח
 אֱלוֹף גַּעְתָּם אֱלוֹף עַמְלֵק אֵלֶּה אֱלוֹפֵי אֵלִיפֹז
 בְּאֶרֶץ אֲדוּם אֵלֶּה בְּנֵי עֵדָה: רְבָא קָרַח רְבָא
 גַּעְתָּם רְבָא עַמְלֵק אֵלֶּיךָ רְבָרְבֵי דְאֵלִיפֹז בְּאַרְעָא
 דְּאֲדוּם אֵלֶּיךָ בְּנֵי עֵדָה: וְאֵלֶּה בְּנֵי רְעוּאֵל
 בְּנֵי־עֲשׂוֹ אֱלוֹף נַחַת אֱלוֹף זָרַח אֱלוֹף שְׁמָהּ אֱלוֹף
 מִזָּה אֵלֶּה אֱלוֹפֵי רְעוּאֵל בְּאֶרֶץ אֲדוּם אֵלֶּה בְּנֵי
 בְשָׂמַת אֵשֶׁת עֲשׂוֹ: וְאֵלֶּה בְּנֵי רְעוּאֵל בְּנֵי־עֲשׂוֹ
 אֱלוֹף נַחַת אֱלוֹף זָרַח אֱלוֹף שְׁמָהּ אֱלוֹף מִזָּה אֵלֶּה
 אֱלוֹפֵי רְעוּאֵל בְּאֶרֶץ אֲדוּם אֵלֶּה בְּנֵי בְשָׂמַת אֵשֶׁת
 עֲשׂוֹ: וְאֵלֶּיךָ בְּנֵי רְעוּאֵל בְּרַעְדָּה אֵתְּ אֵתְּ עֲשׂוֹ רְבָא
 זָרַח רְבָא שְׁמָהּ רְבָא מִזָּה אֵלֶּיךָ רְבָרְבֵי רְעוּאֵל
 בְּאַרְעָא (ד) אֲדוּם אֵלֶּיךָ בְּנֵי בְשָׂמַת אֵתְּ עֲשׂוֹ:
 וְאֵלֶּה בְּנֵי אֶהְלִיבְמָה אֵשֶׁת עֲשׂוֹ אֱלוֹף יַעֲשִׂיב
 אֱלוֹף יַעֲלָם אֱלוֹף קָרַח אֵלֶּה אֱלוֹפֵי אֶהְלִיבְמָה

בני דישן חמדון ואשפון ויתרון ויכרון: כו אלה בני-אצור בלתן וזעון ועקון: אלה בני-אצור בלתן וזעון ועקון: אליו בני אצור בלתן וזעון ועקון: כח אלה בני-דישן עויץ וארון: אליו בני דישן עויץ וארון: כט אלה אלופי החרי אלוף לוטן אלוף שובל אלוף צבעון אלוף ענה: אלה אלופי החרי אלוף לוטן אלוף שובל אלוף צבעון אלוף ענה: אליו רבתי חורגא רבא לוטן רבא שובל רבא צבעון רבא ענה: 5 אלוף דשן אלוף אצור אלוף דישן אלה אלופי החרי לאלפיהם בארץ שעיר: אלוף דשן אלוף אצור אלוף דישן אלה אלופי החרי לאלפיהם בארץ שעיר: רבא דשן רבא אצור רבא דישן אליו רבתי חורגא לרבכניהון בארעא דשעיר: פ 6 ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך-מלך לבני ישראל: ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך-מלך לבני ישראל: ואליו מלכאי די מליכו בארעא דאדום קדם די מלך מלכא לבני ישראל: 7 וימלך באדום בלע בן-בעור ושם עירו דנהבה: וימלך באדום בלע בן-בעור ושם עירו דנהבה: ומלך באדום בלע בר בעור ושום קרתה דנהבה: 8 וימת בלע וימלך תחתיו יוכב בן-זרח מבצרה: וימת בלע וימלך תחתיו יוכב בן-זרח מבצרה: ומית בלע ומלך תחותיה יוכב בר זרח מבצרה: 9 וימת חשם וימלך תחתיו חשם מארץ התימני: וימת יוכב וימלך תחתיו חשם מארץ התימני: ומית יוכב ומלך תחותיה חשם מארעא דרומא: 10 וימת חשם וימלך תחתיו הדר בן-בדר המפה את-מדון בשדה מואב ושם עירו עוית: וימת חשם וימלך תחתיו הדר בן-בדר המפה את-מדון בשדה מואב ושם עירו עוית: ומית חשם ומלך תחותיה הדר בר בדר דקטיל ית מדינאי בחקלא דמואב ושום קרתה

בתענה אשת עשו: ואלה בני אהליבמה אשת עשו אלוף יעוש אלוף יעלם אלוף קרח אלה אלופי אהליבמה בתענה אשת עשו: ואליו בני אהליבמה אמת עשו רבא יעוש רבא יעלם רבא קרח אליו רבתי אהליבמה בת ענה אמת עשו: י1 אלה בני-עשו ואלה אלופיהם הוא אדום: אלה בני-עשו ואלה אלופיהם הוא אדום: אליו בני עשו ואליו רבכניהון הוא אדום: 5 שביע כ אלה בני-שעיר החרי ישבי הארץ לוטן ושובל וצבעון וענה: אלה בני-שעיר החרי ישבי הארץ לוטן ושובל וצבעון וענה: אליו בני שעיר חורגא יתבי דארעא לוטן ושובל וצבעון וענה: כ6 ודשון ואצור ודישן אלה אלופי החרי בני שעיר בארץ אדום: ודשון ואצור ודישן אלה אלופי החרי בני שעיר בארץ אדום: ודשון ואצור ודישן אליו רבתי חורגא בני שעיר בארעא דאדום: כ7 ויהיו בני-לוטן חרי והימם ואחות לוטן תמנע: ויהיו בני-לוטן חרי והימם ואחות לוטן תמנע: והיו בני לוטן חורי והימם ואחות דלוטן תמנע: כ8 ואלה בני שובל עלון ומנחת ועיבל שפו ואונם: ואלה בני שובל עלון ומנחת ועיבל שפו ואונם: ואליו בני שובל עלון ומנחת ועיבל שפו ואונם: כ9 ואלה בני-צבעון ואיה וענה הוא ענה אשר מצא את-הימם במדבר ברעתו את-החמרים לצבעון אביו: ואלה בני צבעון ואיה וענה הוא ענה אשר מצא את-הימם במדבר ברעתו את-החמרים לצבעון אביו: ואליו בני צבעון ואיה וענה הוא ענה די אשפח ית גבראי במדברא פד תה רעי ית חמריא לצבעון אבוהי: כ10 ואלה בני-ענה דשן ואהליבמה בתענה: ואלה בני-ענה דשן ואהליבמה בתענה: כ11 ואלה בני דישן חמדון ואשפון ויתרון ויכרון: ואלה בני דישן חמדון ואשפון ויתרון ויכרון: ואליו

מפסוד מ' וְאֵלֶּה שְׁמוֹת אֱלֹהֵי עֵשָׂו לְמוֹשְׁפַחְתָּם
 לְמִקְמַתָּם בְּשִׁמְתָם אֱלֹהֵי תַמְנַע אֱלֹהֵי עֲלוֹה
 אֱלֹהֵי יֵת: וְאֵלֶּה שְׁמוֹת אֱלֹהֵי עֵשָׂו לְמוֹשְׁפַחְתָּם
 לְמִקְמַתָּם בְּשִׁמְתָם אֱלֹהֵי תַמְנַע אֱלֹהֵי עֲלוֹה
 יֵת: וְאֵלֵּין שְׁמֵהַת רַבְרַבִּי עֵשָׂו לְזִרְעֵיהֶון
 לְאַתְרֵיהֶון בְּשִׁמְהַתְהֶון רַבָּא תַמְנַע רַבָּא עֲלוֹה
 רַבָּא יֵת: מַא אֱלֹהֵי אֶהְלִיבְמָה אֱלֹהֵי אֵלֶה אֱלֹהֵי
 פִּינָן: אֱלֹהֵי אֶהְלִיבְמָה אֱלֹהֵי אֵלֶה אֱלֹהֵי פִּינָן: רַבָּא
 אֶהְלִיבְמָה רַבָּא אֵלֶה רַבָּא פִּינָן: מַא אֱלֹהֵי קֶנָן
 אֱלֹהֵי תִימָן אֱלֹהֵי מְבַצָּר: אֱלֹהֵי קֶנָן אֱלֹהֵי תִימָן
 אֱלֹהֵי מְבַצָּר: רַבָּא קֶנָן רַבָּא תִימָן רַבָּא מְבַצָּר:
 מַא אֱלֹהֵי מְגַדִּיאֵל אֱלֹהֵי עִירָם אֵלֶה | אֱלֹהֵי
 אֲדוּם לְמוֹשְׁבַתָּם בְּאַרְצָן אַחֲזָתָם הוּא עֵשָׂו אָבִי
 אֲדוּם: אֱלֹהֵי מְגַדִּיאֵל אֱלֹהֵי עִירָם אֵלֶה | אֱלֹהֵי
 אֲדוּם לְמוֹשְׁבַתָּם בְּאַרְצָן אַחֲזָתָם הוּא עֵשָׂו אָבִי
 אֲדוּם: רַבָּא מְגַדִּיאֵל רַבָּא עִירָם אֵלֵּין רַבְרַבִּי
 אֲדוּם לְמוֹתְבַנְהֶון בְּאַרְעָא אַחְסַנְתְהֶון הוּא עֵשָׂו
 אַבוּהֶון דְאַדוּמָאֵי: פ פ פ קנ"ד פסוקים, קל"ח ס"מן.

עוית: לו וַיָּמַת הָרֹדֶד וַיִּמְלֹךְ תַחְתָּיו שְׁמֵלָה
 מִמִּשְׁרָקָה: וַיָּמַת הָרֹדֶד וַיִּמְלֹךְ תַחְתָּיו שְׁמֵלָה
 מִמִּשְׁרָקָה: וַיָּמַת הָרֹדֶד וַיִּמְלֹךְ תַחְתָּיו שְׁמֵלָה
 מִמִּשְׁרָקָה: לו וַיָּמַת שְׁמֵלָה וַיִּמְלֹךְ תַחְתָּיו שְׂאוּל
 מִרְחֹבֹת הַנְּהָר: וַיָּמַת שְׁמֵלָה וַיִּמְלֹךְ תַחְתָּיו
 שְׂאוּל מִרְחֹבֹת הַנְּהָר: וַיָּמַת שְׁמֵלָה וַיִּמְלֹךְ
 תַחְתָּיו שְׂאוּל מִרְחֹבֵי דְעַל פְּרַת: לו וַיָּמַת
 שְׂאוּל וַיִּמְלֹךְ תַחְתָּיו בְּעַל חֲנָן בֶּן־עַכְבָּוֹר:
 וַיָּמַת שְׂאוּל וַיִּמְלֹךְ תַחְתָּיו בְּעַל חֲנָן בֶּן־עַכְבָּוֹר:
 וַיָּמַת שְׂאוּל וַיִּמְלֹךְ תַחְתָּיו בְּעַל חֲנָן בֶּן־עַכְבָּוֹר:
 לו וַיָּמַת בְּעַל חֲנָן בֶּן־עַכְבָּוֹר וַיִּמְלֹךְ תַחְתָּיו
 הָרֹדֶד וְשֵׁם עִירוֹ פְּעוֹ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל
 בַּת־מִטְרָד בַּת מִי זְהָב: וַיָּמַת בְּעַל חֲנָן
 בֶּן־עַכְבָּוֹר וַיִּמְלֹךְ תַחְתָּיו הָרֹדֶד וְשֵׁם עִירוֹ פְּעוֹ
 וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל בַּת־מִטְרָד בַּת מִי זְהָב:
 וַיָּמַת בְּעַל חֲנָן בֶּן־עַכְבָּוֹר וַיִּמְלֹךְ תַחְתָּיו הָרֹדֶד
 וְשֵׁם קַרְתָּהּ פְּעוֹ וְשֵׁם אִתְתָּהּ מְהִיטְבָּאֵל בַּת
 מִטְרָד בַּת מִצְרַף דְהַבָּא:

הפטרה לפרשת וישלח בעובדיה פרק א

א חֲזוֹן עֲבַרְיָה כְּהֹנֵם אֲדֹנָי יְהוִה לְאֲדוּם שְׁמוּעָה שְׁמַעְנוּ מֵאֵת יְהוָה וְצִיר בְּגוֹיִם שְׁלַח קוֹמוּ וְנִקְוָמָה
 עֲלֵיהֶ לְמַלְחָמָה: ב הִנֵּה קָטָן נִתְחַדֵּף בְּגוֹיִם בְּזוּי אִתְּהָ מְאֹד: ג וְדוֹן לְבָד הַשִּׁיאָד שְׁכַנִּי בַחֲגוּרֵי־סַלַע מְרוֹם
 שְׁבַתּוֹ אִמְר בְּלָבוֹ מִי יוֹרִידֵנִי אֶרֶץ: ד אִם־תִּגְבִּיָה כְּנֶשֶׁר וְאִם־בִּין כּוֹכְבִים שֵׁם קִנְדַּ מִשָּׁם אוֹרִידְךָ נֹאם־יְהוָה:
 ה אִם־גִּבְנִים כְּאוֹרֵךְ אִם־שׁוֹדְדֵי לֵילָה אִיךָ נְדַמִּיתָה הַלּוֹא וְגִבְוֵי דַיִם אִם־בְּצָרִים כְּאוֹ לֶךְ הַלּוֹא יִשְׁאִירוּ
 עֲלֹלוֹת: ו אִיךָ נִחַפְשׂוּ עֵשָׂו נִבְעוּ מִצְפְּנוֹ: ז עַד־הַגְּבֹל שְׁלַחֲדֶךָ בַּל אֲנִשִּׁי בְרִיתְךָ הַשִּׁיאָד יִכְלוּ לֶךְ אֲנִשִּׁי
 שְׁלֹמֶךָ לְחִמְךָ יִשִּׁימוּ מוֹזֵל תַּחְתִּיךָ אֵין תְּבוּנָה כּוּ: ח הַלּוֹא בְּיוֹם הַהוּא נֹאם־יְהוָה וְהַאֲבַדְתִּי חַכְמִים מֵאֲדוּם
 וְתְבוּנָה מִחַר עֵשָׂו: ט וְחַתּוֹ גְּבוּרֵךְ תִּימָן לְמַעַן וּפְרַת־אִישׁ מִחַר עֵשָׂו מִקְטָל: י מַחְמָם אַחִיךָ יַעֲקֹב תִּכְסֶּפֶךָ
 בּוֹשֶׁה וְנִכְרַתְתָּ לְעוֹלָם: יא בְּיוֹם עֲמַדְךָ מִנְּגִד בְּיוֹם שְׁבוֹת זָרִים חִילוֹ וְנִכְרִים כְּאוֹ שַׁעֲרֵיו וְעַל־יְרוּשָׁלַיִם יָדוּ
 גוֹרֵל גַּם־אַתָּה פֹּאחֵד מִהֶם: יב וְאַל־תֵּרָא בְּיוֹם־אַחִיךָ בְּיוֹם נִכְרוּ וְאַל־תִּשְׁמַח לְבַנְיָהוּדָה בְּיוֹם אָבְדָם
 וְאַל־תִּגְדֵּל פִּיךָ בְּיוֹם צָרָה: יג אֲלִי־תִבּוֹא בְּשַׁעֲרַיִם בְּיוֹם אִידָם אֲלִי־תֵרָא גַם־אַתָּה בְּרַעַתּוֹ בְּיוֹם אִידוֹ
 וְאַל־תִּשְׁלַחְנָה בַּחֲלוֹ בְּיוֹם אִידוֹ: יד וְאַל־תַּעֲמֹד עַל־הַפֶּרֶק לְהַכְרִית אֶת־פְּלִיטָיו וְאַל־תִּסְגֵּר שְׂרָדָיו בְּיוֹם
 צָרָה: טו כִּי־קָרֹב יוֹם־יְהוָה עַל־כָּל־הַגּוֹיִם כְּאִשֶּׁר עֲשִׂיתָ יַעֲשֶׂה לְךָ גְּמֻלָּה יָשׁוּב כְּרֹאשְׁךָ: טז כִּי כְּאִשֶּׁר שְׁתִּיתָם
 עַל־הַר קָדְשִׁי יִשְׁתּוּ כָּל־הַגּוֹיִם תִּמְדוּ וְשְׁתּוּ וְלַעֲוֹ וְהָיוּ כְּפֹאֵה הָיוּ: יז וְכִתְרָה צִיּוֹן תְּהִיָה פְּלִיטָה וְהָיָה קֹדֶשׁ
 וְיִרְשׁוּ בֵית יַעֲקֹב אֵת מוֹרְשֵׁיהֶם: יח וְהָיָה בֵית־יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהִכָּה וּבֵית עֵשָׂו לְקִשׁ וְדָלְקוּ בָהֶם
 וְאַכְלוּם וְלֹא־יְהִיָה שְׂרִיד לְבֵית עֵשָׂו כִּי יְהוָה דִּבֶּר: יט וְיִרְשׁוּ תְּנַבֵּן אֶת־הָרַר עֵשָׂו וְהַשְׁפִּילָה אֶת־פְּלִשְׁתִּים
 וְיִרְשׁוּ אֶת־שָׂרָה אֶפְרַיִם וְאֵת שָׂרָה שְׁמֵרוֹן וּבְנֵימָן אֶת־הַגְּלָעָד: כ וְגַלְתָּ חֲתָלְתְּהוֹה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־כְּנַעֲנִים
 עַד־צַרְפַּת וְגַלְתָּ יְרוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר בְּסַפְרָד יִרְשׁוּ אֵת עַרְי הַנְּגֹב: כא וְעַלֹּ מוֹשְׁעִים כְּהַר צִיּוֹן לְשַׁפֵּט אֶת־הָרַר
 עֵשָׂו וְהִיתָה לִיהוָה הַמְּלוּכָה:

לחיות עם הזמן

זמני השבוע

תאריך	עלות השחר		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה	צאת הכוכבים
	72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה							
ו', י"ח בכסלו	5.06	4.18	5.29	6.31	8.54	11.30	12.00	4.35.9	5.02
ש"ק, י"ט בכסלו	5.07	4.19	5.29	6.32	8.55	11.30	12.00	4.35.8	5.02
א', כ' בכסלו	5.08	4.20	5.30	6.32	8.56	11.30	12.00	4.35.8	5.02
ב', כ"א בכסלו	5.09	4.21	5.31	6.33	8.56	11.31	12.01	4.35.7	5.02
ג', כ"ב בכסלו	5.09	4.21	5.32	6.34	8.57	11.31	12.01	4.35.8	5.02
ד', כ"ג בכסלו	5.10	4.22	5.32	6.35	8.57	11.32	12.02	4.35.8	5.02
ה', כ"ד בכסלו	5.11	4.23	5.33	6.36	8.58	11.32	12.02	4.35.9	5.02
ו', כ"ה בכסלו	5.11	4.23	5.34	6.36	8.59	11.32	12.02	4.36.0	5.02

הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.

לוח ללימוד הרמב"ם י"ח בכסלו ה'תשפ"ד – כ"ה בכסלו ה'תשפ"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ח בכסלו	הלכות שאר אבות הטומאות פרק יח-כ.	הל' אישות פרק יז.	מ"ע צח.
ש"ק	י"ט בכסלו	הלכות טומאת אוכלין.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק יח.	מ"ע צח.
א'	כ' בכסלו	פרק ד-ו.	פרק יט.	מ"ע צח.
ב'	כ"א בכסלו	פרק ז-ט.	פרק כ.	מ"ע צח.
ג'	כ"ב בכסלו	פרק י-יב.	פרק כא.	מ"ע צח.
ד'	כ"ג בכסלו	פרק יג-טו.	פרק כב.	מ"ע צח.
ה'	כ"ד בכסלו	פרק טז. הלכות נלים.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק כג.	מ"ע צח.
ו'	כ"ה בכסלו	פרק ג-ה.	פרק כד.	מ"ע קז.

זמני הדלקת הנרות

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
וישלח	15:55	17:14	16:16	17:16	16:04	17:13	16:18	17:17
וישב-חנוכה	15:55	17:15	16:16	17:16	16:04	17:14	16:18	17:18

לזכות אנשי החסד הדגולים
 הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
 ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
 בני הרה"ח ר' שלום ישעני ע"ה דייטש